

Letnik I
2/2003

Prispevki
k didaktiki
zgodovine

Prispevki k didaktiki zgodovine

Vsi prispevki so avtorska dela in niso lektorirani.

Letnik 1, številka 2
2003

Oddelek za zgodovino

Kazalo

<i>Predgovor</i>	3
Prvi del: Naloge za osnovno šolo	4
Drugi del: Naloge za srednjo šolo	33
Tretji del: Avtentične naloge	65
<i>Avtorji prispevkov</i>	93

Predgovor

Na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete so študentje in študentke 4. letnika pedagoške smeri pri svojih izpitnih nastopih v osnovnih in srednjih šolah v študijskem letu 2002/03 uporabili različne vrste nalog. Njihove naloge, ki se lahko uporabljajo za uvodno motivacijo, urjenje in ponavljanje učne snovi na začetku ali na koncu učne ure ali med učno uro, so predstavljene v drugi številki publikacije Prispjevki k didaktiki zgodovine.

Kot mentorica in recenzentka nalog želim vsem avtorjem še veliko osebnega zadovoljstva pri pedagoškem delu ter avtentičnih idej pri sestavljanju nalog in organizaciji raznovrstnih aktivnosti učencev.

Urednica: Danijela Trškan

Prvi del:

NALOGE ZA OSNOVNO ŠOLO

Petra Prevolnik: Kje in kako so živeli Huni (za 6. razred osemletne osnovne šole)

PONOVITEVNA NALOGA:

1. Huni so v drugi polovici 4. stoletja krenili na zahod, v Evropo. Zakaj? Kaj so povzročili?
2. Opišite videz Hunov.
3. Huni so bili azijsko ljudstvo. Preberi spodaj navedene trditve in obkroži tiste, ki označujejo hunski način življenja.

Huni:

- a) so se preživljali s poljedelstvom
- b) so živeli v močvirnatih predelih
- c) so bili nomadi, potujoči pastirji
- č) so uporabljali pisavo
- d) so se sredi 4. stoletja odpravili proti zahodu
- e) so živeli v bivališčih, zakopanih v zemljo
- f) so bili pod vodstvom Atila na vrhuncu moči

4. Kakšen pomen so imeli za Hune konji?

5. Odkrij napake v besedilu in jih popravi.

Huni so evropsko ljudstvo oz. aziati. Bili so nomadi, kar pomeni, da se niso selili. Bili so pastirji in so imeli velike črede ovac. V 2. tisočletju pr.n.št. so se iz vhodne Azije začeli seliti proti Ameriki. Pri svojem prodiranju so si podredili razna ljudstva, med njimi so bili tudi Indijanci in Alani. Bili so slabi vojaki, predvsem so sloveli kot odlični lokostrelci.

6. Kdo je bil 'šiba božja'? Zakaj?

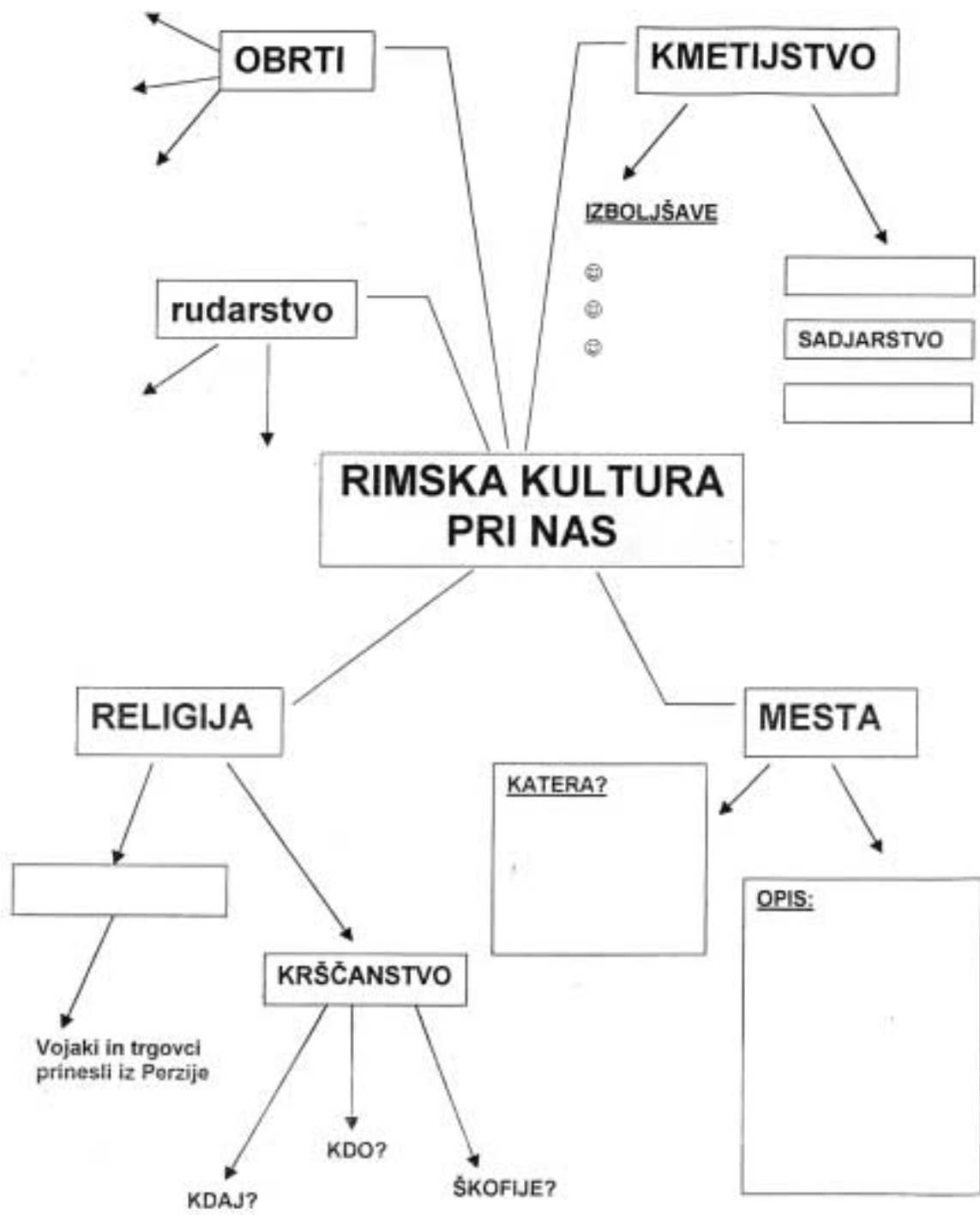
Rešitve:

1. Ker Huni niso več mogli ropati po Kitajskem (kitajski zid), verjetno pa tudi zaradi hude suše, so se podali proti Evropi. Povzročili so veliko preseljevanje ljudstev.
2. Bili so aziati (imeli so poudarjene ličnice, širok, ploščat nos ter poševno navzgor ležeče oči).
3. c, d, f
4. Konj je bil njihovo glavno prevozno sredstvo in tudi hrana. Na njih so počeli skoraj vse.
5. evropsko: azijsko; se niso: so; ovac: konj; 2. tisočletju pr.n.št.: 4. stoletju; Ameriki: Evropi; Indijanci: Gepidi, V Goti; slabi: dobri
6. Atila (kralj Hunov).
Ustrahoval in podvrgel si je ljudstva od Urala do Rena. Šlo mu je le za oblast: 'Tam kamor je udarilo kopito hunskega konja, trava ni več ozelenela.'

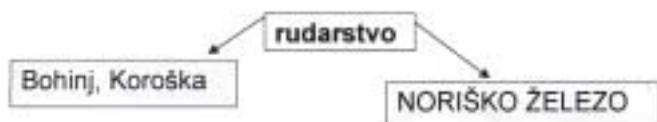
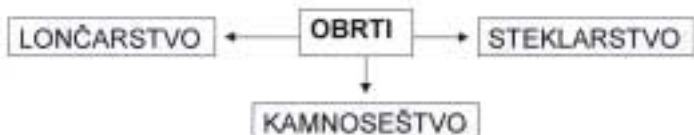
Vir: Petra Prevolnik. Učna priprava: Kje in kako so živeli Huni, 11. 4. 2003.

Majda Sedej: Rimljani v naših krajih (za 6. razred osemletne osnovne šole)

ZAPIS UČNE SNOVI IN DELOVNI LIST ZA UČNO SNOV: Rimska kultura na Slovenskem

Rešitve:

Vir: Majda Sedej. Učna priprava: Rimljani v naših krajih, 28. 3. 2003.

Domen Lukežič: Preseljevanje ljudstev in konec zahodnega rimskega cesarstva (za 6. razred osemletne osnovne šole)

ZAPIS UČNE SNOVI IN PONOVIČEV: GERMANSKA LJUDSTVA IN IMENA POKRAJIN

GERMANI SO PRIŠLI IZ SKANDINAVIJE IN SE NASELILI NA OBMOČJE OD SEVERNEGA IN BALTSKEGA DO ČRNEGA MORJA, VZHODNO OD RIMSKEGA CESARSTVA. POSTAJAJO RIMSKI ZAVEZNIKI, VSTOPAJO V RIMSKO VOJSKO. PO VDORU HUNOV V EVROPO SE ZAČNE MNOŽIČNO PRESELJEVANJE GERMANOV NA OZEMLJE RIMSKE DRŽAVE.

I SO VERJETNO NAJPREJ ŽIVELI NA ŠVEDSKEM OTOKU LAND. NAJPREJ SO SE PRESELILI TAKO KOT OSTALI GERMANI NA OBMOČJE VZHODNO OD RIMSKEGA CESARSTVA. OD TOD SO SE ZAHODNI GOTI PRESELILI V JUGOZAHODNO FRANCIJO IN VZHODNO ŠPANIJO. SVEBI SO SE NASELILI NA ZAHODU PIRENEJSKEGA POLOTOKA, V I IN I PA SO SE NA POTI V SEVERNO AFRIKO USTAVILI V JUŽNI ŠPANSKI POKRAJINI UZIJI.

SO SE NASELILI V DANŠNJI FRANCOŠKI POKRAJINI JI. VZHODNI GOTI SO SE NASELILI NA APENINSKEM POLOTOKU. KI SO SE NASELILI V SEVERNI CIJI, PO NJIH SE TA EVROPSKA DRŽAVA TUDI IMENUJE.

I SO SE IZ DANSKEGA POLOTOKA LANDA, SI PA IZ DANAŠNJE NEMŠKE POKRAJINE ŠKE NASELILI NA VZHODNI OBALI JE SKUPAJ Z , PO KATERIH JE TA POKRAJINA TUDI DOBILA IME.

V TUJIH JEZIKIH JE ŠE MNOGO IMEN POKRAJIN, KI IZVIRAJO IZ IMEN GREMANSKIH LJUDSTEV, KAR PRIČA O PRISOTNOSTI TEH LJUDSTEV NA TEH OZEMLJIH.

Rešitve:

GOT, GOT

ANDAL, ALAN

ANDAL, BURGUNDI

BURGUNDI

FRAN, FRAN

JUT

JUT, SA, SA

ANGLI, ANGLI

Vir: Domen Lukežič. Učna priprava: Preseljevanje ljudstev in konec zahodnega rimskega cesarstva, 19. 2. 2003.

Borut Zidar: Parni stroj in prve tovarne v Veliki Britaniji (za 7. razred osemletne osnovne šole)

ZAPIS UČNE SNOVI IN DELOVNI UČNI LIST: PARNI STROJ IN PRVE TOVARNE V VELIKI BRITANIJI

1. Katere novosti v kmetijstvu so začeli uvajati britanski posestniki v 18. stoletju?

2. Obdobje strojev se v Veliki Britaniji začne _____, ti stroji pa so odvisni od:

3. Dejavniki, ki vplivajo na razvoj industrije v Veliki Britaniji:

4. Kam Velika Britanija prodaja svoje izdelke?

5. Glavna surovina, ki jo rabijo britanske tovarne je _____, ki ga kupujejo v _____. Predelane izdelke pa prodajo v _____.

6. Motivi za vedno nove inovacije v tovarnah:

7. Poveži izumitelje na levi strani z izumom na desni.

John Kay		parni stroj (1782)
James Hargreaves		tkalski stroj Jenny (1767)
James Watt		tkalsko vreteno (1733)

8. Parni stroj omogoči začetek moderne industrije. Najprej jih uvedejo v _____ industrijo, kjer nadomestijo človeško delovno silo in v _____, kjer črpajo vodo iz jaškov.

Parni stroj v industriji povzroči pravo revolucijo, kar pomeni,

_____.

Druge evropske države Anglije ne morejo posnemati, ker

_____.

9. Težave prve industrijske države (Anglije) na koncu 18. stol.:

10. Revolucijo v prometu povzroči Stephensonova parna lokomotiva _____ iz leta 1829, ki postavi hitrostni rekord 47 km/h. Končno je človek lahko potoval hitreje kot s

_____.

REŠITVE: PARNI STROJ IN PRVE TOVARNE V VELIKI BRITANIJI

1. Katere novosti v kmetijstvu so začeli uvajati britanski posestniki v 18. stoletju?

Zemljo so jemali malim kmetom, jo ograjevali in spreminjali v velika posestva za gojenje ovc (volna) ali pa so jih spremenili v velike pridelovalnice hrane.

Uvajali so nove rastline in redili nove pasme živali, ki dajo več mesa.

Uvajajo delo s kmetijskimi stroji.

2. Obdobje strojev se v Veliki Britaniji začne sredi 18. stol., ti stroji pa so odvisni od:

moči človeških rok

naravnih virov energije (voda – težave v sušnem obdobju)

3. Dejavniki, ki vplivajo na razvoj industrije v Veliki Britaniji:

dovolj delovne sile

domače tržišče in kolonialni trg

vir energije in surovine

dobre cestne in kanalske povezave v državi

4. Kam Velika Britanija prodaja svoje izdelke?

na domačem trgu

v kolonije

5. Glavna surovina, ki jo rabijo britanske tovarne je bombaž, ki ga kupujejo v kolonijah. Predelane izdelke pa prodajo v nazaj v kolonije.

6. Motivi za vedno nove inovacije v tovarnah: želja tovarnarjev po zaslužku, povečevanje produktivnosti ...

7. Poveži izumitelje na levi strani z izumom na desni.

John Kay		parni stroj (1782)
James Hargreaves		tkalski stroj Jenny (1767)
James Watt		tkalsko vreteno (1733)

8. Parni stroj omogoči začetek moderne industrije. Najprej jih uvedejo v tekstilno industrijo, kjer nadomestijo človeško delovno silo in v rudnike, kjer črpajo vodo iz jaškov. Parni stroj v industriji povzroči pravo revolucijo, kar pomeni, hitro in korenito spremembo v industriji.

Druge evropske države Anglije ne morejo posnemati, ker so premalo razvite.

9. Težave prve industrijske države (Anglije) na koncu 18. stol.:

nov sloj revežev (industrijski delavci), brezposelnost; kapitaliste zanima samo dobiček; ni zaščite deavcev; nesreče pri delu s slabo zavarovanimi stroji

revne četrti v mestih brez ustreznih stanovanj

zaradi nizkih plač morajo delati tudi otroci, da družina preživi

strogi tovarniški redi (točnost), dolgi delavni čas

ekološki problemi

10. Revolucijo v prometu povzroči Stephensonova parna lokomotiva Raketa iz leta 1829, ki postavi hitrostni rekord 47 km/h. Končno je človek lahko potoval hitreje kot s konjsko vprego.

Vir: Borut Zidar. Učna priprava: Parni stroj in prve tovarne v Veliki Britaniji, 11. 3. 2003.

Barbara Težak: Znanje in znanost v drugi polovici 20. stoletja (za 8. razred osemletne osnovne šole)

UČNI-DELOVNI LIST IN ZAPIS UČNE SNOVI: ZNANSTVENI IN TEHNOLOŠKI NAPREDEK

1. SPREMEMBE V DELOVNEM PROCESU

V kmetijstvu so človeško delovno silo začeli nadomeščati najrazličnejši mehanski stroji. Uveljavljati se je torej začela _____, ki je povzročila odhod odvečne delovne sile iz podeželja v mesta. Vendar pa so tudi v industriji zamirale potrebe po ročni delovni sili, saj je napredek v tehnologiji in znanosti povzročil uveljavitev nove delovne sile, to so _____. Uporabljajo jih tudi v medicini, vojski in pri raziskovanju vesolja.

2. VEČJI POMEN IZOBRAŽEVANJA IN ZNANJA

Šolstvo je po drugi svetovni vojni doživelo velike spremembe.

a) Razloži, kaj pomeni *demokratizacija šolstva*.

b) Zakaj je potrebno vseživljenjsko izobraževanje?

3. RAZISKOVANJE VESOLJA

Glavni tekmi pri raziskovanju vesolja sta imeli tudi glavno vlogo v hladni vojni, to sta bili _____ in _____. Prvi uspeh pri posegu v vesolje je uspel _____, ko je izstrelila umetni satelit z imenom _____. Na krovu pa ni bil človek, temveč _____. Šele štiri leta kasneje, torej leta _____, je v vesolje poletel tudi prvi človek. Največji uspeh pa je bil pristanek na Luni leta _____. Znanost je od tedaj močno napredovala. Danes okoli Zemlje krožijo številni _____, ki posredujejo različne informacijske signale.

4. HITER PRETOK INFORMACIJ

Kaj je omogočilo hiter pretok informacij?

Dostop do informacij, njihovo nenehno spreminjanje, hitro posredovanje so tako močno zaznamovali današnji čas, da ga imenujemo tudi _____ doba.

5. SPREMEMBE V PROMETU

Razvoj tehnologije je prinesel tudi spremembe v prometu. Izpopolnjena prometna sredstva so manjšala oddaljenost krajev. Pri krajših razdaljah je vlake začel nadomeščati _____, ki je postal dostopen širokim slojem prebivalstva. Na daljših razdaljah pa so letala izpodrinila _____.

6. RAZVOJ MEDICINE IN GENETIKE

Med najpomembnejše dosežke medicine lahko uvrstimo: uporabo _____ (za veliko natančnost pri operacijah), _____ organov, ki ne delujejo pravilno, iznajdbo novih _____, ki so premagali umiranje za smrtonosnimi boleznimi, kot sta _____ in _____.

Znanost, ki se ukvarja s proučevanjem genov, se imenuje _____. Eden izmed njenih dosežkov je tudi ovca Dolly, ki je prva _____ žival.

7. PRETEHTAJTE!

Pozitivne in negativne posledice znanstvenega razvoja vpišite na črte pod ustreznim znakom (na črte pod znakom + vpišite pozitivne posledice, na črte pod znakom – pa negativne).

+		-
_____		_____
_____		_____
_____		_____
_____		_____

REŠITVE:

1. SPREMEMBE V DELOVNEM PROCESU: *MEHANIZACIJA, ROBOTI*

2. VEČJI POMEN IZOBRAŽEVANJA IN ZNANJA

a) DEMOKRATIZACIJA ŠOLSTVA *pomeni zagotavljanje šolanja vsem ljudem, ne glede na sloj, spol ali premoženje.*

b) VSEŽIVLJENJSKO IZOBRAŽEVANJE *je potrebno zaradi napredka znanosti, novih spoznanj, sprememb v delovnem procesu, preprečevanju brezposelnosti, hitrega pretoka informacij ...*

3. RAZISKOVANJE VESOLJA: *ZDA in SOVJETSKA ZVEZA, SOVJETSKI ZVEZI, SPUTNIK, PES (LAJKA), 1961, 1969, SATELITI*

4. HITER PRETOK INFORMACIJ: *Hiter pretok informacij je omogočil razvoj komunikacijskih sredstev ter satelitsko in kabelsko posredovanje informacij.*
INFORMACIJSKA DOBA

5. SPREMEMBE V PROMETU: *AVTOMOBIL, LADJE*

6. RAZVOJ MEDICINE IN GENETIKE: *LASERJA, PRESADITEV, ZDRAVIL (CEPIV), MALARIJA in ČRNE KOZE; GENETIKA, KLONIRANA*

7. PRETEHTAJTE:

+	-
<ul style="list-style-type: none">- OLAJŠANJE DELA- IZNAJDBA ZDRAVIL- BOLJŠA ZDRAVSTVENA OSKRBA- POSREDOVANJE PODATKOV- TEHNOLOŠKI NAPREDEK- HITREJŠE/LAŽJEPREMAGOVANJE RAZDALJ- DEMOKRATIZACIJA ŠOLSTVA ...	<ul style="list-style-type: none">- ONESNAŽEVANJE OZRAČJA- VEČANJE BREZPOSELNOSTI- UPORABA SATELITSKIH PODATKOV V VOJNAH- ETIČNI POMISLEKI PRI KLONIRANJU- ZASTRUPljanJE VODE IN ZEMLJE ...

Vir: Barbara Težak. Učna priprava: Znanje in znanost v drugi polovici 20. stoletja, 15. 4. 2003.

Nataša Mrak: Razsvetljeni absolutizem - Prusija (za 7. razred osemletne osnovne šole)

VPRAŠANJA ZA KVIZ – PONOVIŠTEV

1. V katerem stoletju se uveljavi razsvetljeni absolutizem? - **18. stoletje**
2. Kako imenujemo vladarje, ki vladajo v skladu z idejami filozofov razsvetljencev? - **Razsvetljeni absolutisti**
3. imenuj vsaj tri države, ki so sprejele ideje razsvetljenega absolutizma? - **Prusija, Rusija, Avstrija, Švedska.**
4. Kako se imenuje vladar, ki je povečal moč Prusije? - **Friderik II. Veliki.**
5. Povej, ali trditev drži: »Friderik Veliki je imel zelo rad umetnost, vojskovati pa se ni znal.« - DA / **NE**
6. Katero deželo je Prusija najprej osvojila in kateri državi jo je odvzela? - **Šlezijo; Avstriji.**
7. Katerega leta je Friderik Veliki zasedel svoj prestol? - **Leta 1740.**
8. Na čem je temeljila moč Prusije? - **Na močni in dobri vojski.**
9. Kako se je imenovala razsvetljena vladarica Habsburške monarhije? - **Marija Terezija**
10. Kaj je razsvetljencem najbolj pomembno? - **Znanje.**
11. Katera država je leta 1795 izginila z zemljevida Evrope? - **Poljska.**
12. Zakaj so se tako Prusi kot Avstrijci tako dolgo borili za Šlezijo? Zakaj so si želeli prav to deželo? - **Zaradi industrije, velike količine naravnega bogastva in rodovitnosti dežele.**
13. Sedemletna vojna, ki je trajala od 1756 – 1763 se je imenovala:
 - a. vojna za Prusijo
 - b. vojna za Šlezijo**
 - c. vojna za Poljsko.
14. Ali trditev drži? »Friderik Veliki (po rodu Nемец) je večino časa govoril v nemškem jeziku.« - DA / **NE**
15. Friderik Veliki je imel rad glasbo. Kateri inštrument je igral?
 - a. klavir
 - b. violino
 - c. flavto**
 - d. kitaro.
16. Friderik Veliki je uvedel številne reforme. Med drugimi je tudi povečal davke. Katera dva družbena sloja je tudi obdavčil? - **Plemstvo in duhovščino.**
17. Ali trditev drži? »Splošna šolska obveznost je določala, da morajo vsi otroci med petim in dvanajstim letom hoditi v šolo.« - **DA / NE**
18. Katero pravilo je veljalo v pruski vojski? - **Da se morajo vojaki svojih oficirjev bati bolj kot sovražnikov.**

Vir: Nataša Mrak. Učna priprava: Razsvetljeni absolutizem (Prusija), 19. 2. 2003.

Nataša Mrak: Razsvetljeni absolutizem - Prusija (za 7. razred osemletne osnovne šole)

UČNI-DELOVNI LIST IN ZAPIS UČNE SNOVI:

RAZSVETLJENI ABSOLUTIZEM

1. V času, ko je najbolj cvetel absolutizem, se je razvila miselnost, ki zelo poudarja razum. Imenujemo jo razsvetljenstvo oz. racionalizem. (Rode, M., 2001. Koraki v času – delovni zvezek. Ljubljana: DZS, 109. str.)

2. To je obdobje z novimi pogledi na svet, ki ceni _____, zato podpira šolstvo in znanost. Razsvetljenstvo pa ni vplivalo le na znanost in umetnost, ampak tudi na nekatere evropske vladarje.

3. S pomočjo prvega odstavka v učbeniku (Žvanut, Vodopivec, 2002, str. 108) poskušaj ugotoviti, katere ideje razsvetljenega absolutizma so vladarji sprejeli.

- _____
- _____
- _____

4. Kako imenujemo vladarje, ki so sprejeli ideje razsvetljencev?

5. Kaj pomeni, da ima vladar absolutno oblast?

6. Razsvetljeni absolutizem se je širil v nekatere evropske države. To so bile: Prusija (*Friderik II. Veliki*), Rusija (*Katarina II. Velika*), Avstrija (*Marija Terezija in Jožef II.*) in Švedska (*Kristina*).

S pomočjo prosojnice (Učila, Atlas prosojnic, 16.-18. stol., P7: Nemško - nemški dualizem: Avstrija in Prusija leta 1740) ugotovi, kje ležijo te države in katera ozemlja so obsegale.

PRUSIJA

1. Pomembna država je na zemljevidu Evrope postala **Prusija** zaradi svoje ostre politike. Iz karte na prosojnici (P7) ugotovi, iz katere nemške dežele se je Prusija razvila.

Katero pa je glavno mesto te dežele? _____

To mesto je danes glavno mesto pomembne evropske države. Katere? _____

2. FRIDERIK II. VELIKI – vladar Prusije

- ni imel srečnega otroštva, njegov oče je bil surov in okruten
- rad je imel književnost, glasbo in filozofijo
- rad je imel francosko kulturo, govoril in pisal je v francoščini, nemščino je le malo uporabljal

Portret Friderika II. Velikega

(Hozjan, A., Potočnik, D., 2000. Zgodovina 2 – Učbenik za 2. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 236)

O Frideriku II. boš nekaj več izvedel iz naslednjega odlomka:

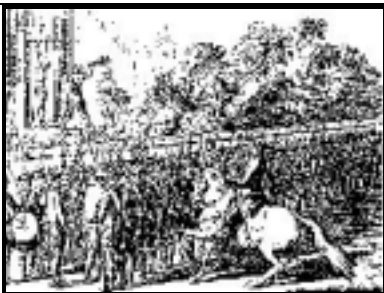
Ko je leta 1740 postal kralj, je že čez nekaj tednov odpravil cenzuro tiska, versko pristranost in mučenje. Pozneje je reformiral pravo in kodificiral zakone. Smrtna kazen naj bi prišla v poštev le za najhujše zločince in samo, če bi jo ukazal kralj. Ta pa jo je pogosto odgodil. Čeprav je Friderik vladal absolutistično, ni o sebi mislil, tako kot Ludvik XIV. v Franciji, da je posebna država, ampak da je njen »prvi služabnik«. (...) Friderik je podedoval dobro vojsko in jo je nameraval prav kmalu uporabiti (Floyd, E., Hindley, G., 1988. Kdo je ustvarjal zgodovino. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 112-113).

Vprašanja:

- Kdaj je zavladal? _____
- Kako je ukrepal, da bi posodobil državo? _____
- Kako je vladal? _____
- Kaj je imel na razpolago kot absolutni vladar? _____

3. VOJSKA

Preberi si odstavek »Železna disciplina« v učbeniku (Žvanut, Vodopivec, 2002, str. 108) in si oglej spodnjo sliko. Nato odgovori na sledeča vprašanja.

Vojaška disciplina

Žvanut, M., Vodopivec, P., 1996. Vzpon meščanstva, Zgodovina za 7. razred OŠ. Ljubljana: Modrijan, str. 119.

1. Kaj se dogaja na sliki?

2. Kaj je Friderik zahteval od svojih vojakov?

3. Zakaj je potreboval močno vojsko?

4. OSVOJENA OZEMLJA

Pazljivo spremljaj videoposnetek (Televizijska oddaja: Habsburžani) in odgovori na vprašanja.

1. Kaj je Friderik zelo rad počel?

2. Kakšen je bil cilj Friderika?

3. Kateri dve državi sta se bojevali v vojni za Šlezijo?

4. Koliko let je trajala ta vojna?

5. Kdo je zmagovalec v vojni?

Friderikova želja je bila, da postane Prusija velika sila. Ozemlje države je stalno povečeval. Oglej si zemljevid pruskih osvajanj (na prosojnici: Učila, Atlas prosojnic, 16.-18. stol., P7a: 1795) in razmisli.

1. Kam se je širila Prusija?

2. V katerih letih je osvojila ozemlje poljske?

3. Kateri dve državi sta se še polastili poljskega ozemlja?

5. REFORME FRIDERIKA II. VELIKEGA

Preberi si tretji odstavek v učbeniku (Žvanut, Vodopivec, 2002, str. 108) in ugotovi, katere reforme je uveljavil Friderik Veliki. Zapiši jih na črte:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

REŠITVE:

RAZSVETLJENI ABSOLUTIZEM

1. V času, ko je najbolj cvetel absolutizem, se je razvila miselnost, ki zelo poudarja razum. Imenujemo jo razsvetljenstvo oz. racionalizem. (Rode, M., 2001. Koraki v času – delovni zvezek. Ljubljana: DZS, 109. str.)

2. To je obdobje z novimi pogledi na svet, ki ceni **ZNANJE**, zato podpira šolstvo in znanost. Razsvetljenstvo pa ni vplivalo le na znanost in umetnost, ampak tudi na nekatere evropske vladarje.

3. S pomočjo prvega odstavka v učbeniku (str. 108) poskušaj ugotoviti, katere ideje razsvetljenega absolutizma so vladarji sprejeli.

- **IZOBRAŽENI, SITI IN ZADOVOLJNI PREBIVALCI SO DRŽAVI KORISTNEJSI**
- **DAVKE NAJ PLAČUJEJO TUDI PLEMIČI IN DUHOVNIKI**
- **MOČ VLADARJA JE ODVISNA OD DOBRE VOJSKE IN ZVESTIH URADNIKOV**

4. Kako imenujemo vladarje, ki so sprejeli ideje razsvetljencev?
RAZSVETLJENI ABSOLUTISTI

5. Kaj pomeni, da ima vladar absolutno oblast? **VLADAR VLADA PO MILOSTI BOŽJI IN NI NIKOMUR ODGOVOREN. VLADAR O VSEM ODLOČA**

6. Razsvetljeni absolutizem se je širil v nekatere evropske države. To so bile: Prusija (*Friderik II. Veliki*), Rusija (*Katarina II. Velika*), Avstrija (*Marija Terezija in Jožef II.*) in Švedska (*Kristina*).

S pomočjo prosojnice (Učila, Atlas prosojnic, 16.-18. stol., P7: Nemško - nemški dualizem: Avstrija in Prusija leta 1740) ugotovi, kje ležijo te države in katera ozemlja so obsegale.

PRUSIJA

1. Pomembna država je na zemljevidu Evrope postala **Prusija** zaradi svoje ostre politike. Iz karte na prosojnici (P7)

ugotovi, iz katere nemške dežele se je Prusija razvila. **IZ NEMŠKE DEŽELE BRANDENBURG**

Katero pa je glavno mesto te dežele?

BERLIN

To mesto je danes glavno mesto pomembne evropske države. Katere? **NEMČIJE**

2. FRIDERIK II. VELIKI – vladar Prusije

- ni imel srečnega otroštva, njegov oče je bil surov in okruten
- rad je imel književnost, glasbo in filozofijo

- rad je imel francosko kulturo, govoril in pisal je v francoščini, nemščino je le malo uporabljal

O Frideriku II. boš nekaj več izvedel iz naslednjega odlomka:

Ko je leta 1740 postal kralj, je že čez nekaj tednov odpravil cenzuro tiska, versko pristranost in mučenje. Pozneje je reformiral pravo in kodificiral zakone. Smrtna kazen naj bi prišla v poštev le za najhujše zločince in samo, če bi jo ukazal kralj. Ta pa jo je pogosto odgodil. Čeprav je Friderik vladal absolutistično, ni o sebi mislil, tako kot Ludvik XIV. v Franciji, da je posebljena država, ampak da je njen »prvi služabnik«. (...) Friderik je podedoval dobro vojsko in jo je nameraval prav kmalu uporabiti (Floyd, E., Hindley, G., 1988. Kdo je ustvarjal zgodovino. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 112-113).

Vprašanja:

- Kdaj je zavladal? **LETA 1740**
- Kako je ukrepal, da bi posodobil državo? **ODPRAVIL JE CENZURO TISKA, VERSKO PRISTRANOST IN MUČENJE. REFORMIRAL JE PRAVO, KODIFICIRAL (UREDIL) JE ZAKONE.**
- Kako je vladal? **ABSOLUTISTIČNO. KOT PRVI SLUŽABNIK DRŽAVE.**
- Kaj je imel na razpolago kot absolutni vladar? **DOBRO VOJSKO**

3. VOJSKA

Preberi si odstavek »Železna disciplina« v učbeniku str. 108 in si oglej spodnjo sliko. Nato odgovori na sledeča vprašanja.

VOJAŠKA DISCIPLINA

1. Kaj se dogaja na sliki? **VOJAKA BIČAJO. ČETE SO STRUMNO PORAVNANE.**
2. Kaj je Friderik zahteval od svojih vojakov? **POSLUŠNOST, DISCIPLINO.**
3. Zakaj je potreboval močno vojsko? **DA JE BRANIL SVOJO DEŽELO IN OSVAJAL DRUGA OZEMLJA – TAKO JE ŠIRIL KRALJESTVO.**

4. OSVOJENA OZEMLJA

Pazljivo spremljaj videoposnetek (Televizijska oddaja: Habsburžani) in odgovori na vprašanja.

1. Kaj je Friderik zelo rad počel? **IGRAL FLAVTO**
2. Kakšen je bil cilj Friderika?
UGLED PRUSIJE, POVEČATI MOČ PRUSKE DRŽAVE.
3. Kateri dve državi sta se bojevali v vojni za Šlezijo? **PRUSIJA in AVSTRIJA**

4. Koliko let je trajala ta vojna? **SEDEM LET (1756 – 1763)**

5. Kdo je zmagovalec v vojni? **PRUSIJA. DOBILA JE ŠLEZIJO, SKLENJENO JE BILO PREMIRJE MED AVSTRIJO IN PRUSIJO**

Friderikova želja je bila, da postane Prusija velika sila. Ozemlje države je stalno povečeval. Oglej si zemljevid pruskih osvajanj (na prosojnic: Učila, Atlas prosojnic, 16.-18. stol., P7a: 1795) in razmisli.

1. Kam se je širila Prusija? **PROTI VZHODU**

2. V katerih letih je osvojila ozemlje Poljske? **1772, 1793, 1795.**

3. Kateri dve državi sta se še polastili poljskega ozemlja?
RUSIJA in AVSTRIJA – Poljska izgine iz zemljevida Evrope.

5. REFORME FRIDERIKA II. VELIKEGA

Preberi si tretji odstavek v učbeniku str. 108 in ugotovi, katere reforme je uveljavil Friderik Veliki. Zapiši jih na črte:

- 1. PREUREDIL JE DRŽAVNO UPRAVO**
- 2. OKREPIL VOJSKO**
- 3. POVEČAL DAVKE**
- 4. PODPIRAL KMETIJSTVO, OBRT IN INDUSTRIJO**
- 5. POSPEŠEVAL TRGOVINO IN PROMET**
- 6. VERSKA STRPNOST**
- 7. SPLOŠNA ŠOLSKA OBVEZNOST**

Vir: Nataša Mrak. Učna priprava: Razsvetljeni absolutizem (Prusija), 19. 2. 2003.

Erna Strniša: Revolucije 1848 v Evropi (za 7. razred osemletne osnovne šole)

NALOGE ZA PONOVIČEV IN POGLOBITEV UČNE SNOVI:

REVOLUCIJA 1848 V EVROPI

1. Dopolni manjkajoče besede!

V **Franciji** se je revolucija pričela meseca februarja 1848 s pouličnimi boji. Kralj je moral odstopiti in Francija je postala republika. Uvedena je bila splošna volilna pravica in svoboda tiska in zborovanja, delo pa je bilo zagotovljeno z državnimi delavnicami.

2. Odgovori na vprašanja!

Zakaj je izbruhnila revolucija v **avstrijskem cesarstvu**?

Zaradi nezadovoljstva vseh slojev z Metternichovim režimom.

Kateri **družbeni sloji** so bili udeleženi?

Meščani, delavci, kmetje.

Metternich je bil odstavljen, cesar je obljubil ustavo in odpravil cenzuro. Kateri pomemben **zakon** pa je sprejel parlament?

Zakon o zemljiški odvezi.

3. Odgovori na vprašanja!

Kaj so leta 1848 zahtevali posamezni sloji in narodi?

Meščani: *odpravo absolutizma, več političnih pravic.*

Delavci: *izboljšanje socialnega položaja.*

Kmetje: *odpravo fevdalizma.*

Nemci in Italijani so zahtevali združitev v enotno državo.

Toda revolucija se je končala s ponovnim nastopom absolutističnih režimov. V Avstriji je bila zatrta z vojsko oktobra 1848. V Franciji se je predsednik Louis Bonaparte leta 1852 razglasil za cesarja (Napoleon III). Ohranila pa se je glavna pridobitev revolucije: **odprava fevdalizma**.

Preberite odlomek iz francoskega časopisa iz leta 1848 in opis revolucije, kakor sta jo videla dva avstrijska novinarja. V dvojicah odgovorite na vprašanja.

Le National, francoski republikanski časopis:

"Poglejte, dobri Parižani, pogledajte, dobri ljudje Francije; sami vidite moč udarca, ki ste ga zadali. Dogodki teh treh februarjskih dni ne bodo ostali za zidovi Pariza ali znotraj meja Francije. Odmev te zmage se bo kmalu povrnil, odmev iz Švice in Italije. Zmaga, ki ste jo dosegli, je evropska zmaga (...)"

"Dolžnost francoske republike je, da reorganizira družbo na novih temeljih. Republiko vidimo kot našo odrešitev, toda da dosežemo to odrešitev, moramo izvesti družbeno reformo. (...) Nihče ne more ugovarjati taki pravični obveznosti. Razredi, ki so bili dolgo časa prikrajšani, so upravičeni do takega načina dela, izobrazbe in življenja, ki vključuje vse prednosti civilizacije. Tako pred nami leži republika, stanje reda in upanja v notranji politiki, stanje miru v zunanji politiki ..."

(Vir: internet; <http://www.bham.ac.uk/1848/document/2a27.htm#title>)

- Kaj napoveduje avtor članka? Kaj obljublja? Ali so se obljube uresničile?

Avtor članka napoveduje izbruh revolucije tudi v drugih evropskih državah (Italija, Švica). Obljublja reorganizacijo družbe, boljši način življenja dotlej prikrajšanih razredov (nov način dela, izobrazbo), red in mir. Obljube se niso uresničile.

Novinar **Hermann Gilms (Neues Wiener Journal)**: "Dunaj je bil v tistem času najsvobodnejše mesto na svetu. Vsak je delal, govoril in vpil, kar je hotel... Toda nevarnost je grozila iz predmestij. Slišimo, da gorijo vse davkarije, plinska razsvetljava je ugašena, vse plinske napeljave so uničene ... sam si nisem upal iti na teren ... V kavarni sem izvedel za dogajanja v predmestjih; ropanje, uničevanje, požari povsod ... policija je izginila ..."

Hermann Jellinek, demokratični novinar: "Marčno revolucijo je izvedla "sodrga" (tj. preprosto ljudstvo), na katero gleda buržoazija zviška, "drhal", ki jo je visoko plemstvo razglasilo za "živino": marčna revolucija je bila veliko delo ljudskih množic."

(Vir: Grobelnik, I. (1992). Zgodovina 3. Ljubljana: DZS, str. 63.)

- Kateri od novinarjev je bil naklonjen revoluciji in kateri ne? Od kod je to razvidno?

Novinar Neues Wiener Journala revoluciji ni naklonjen - uporablja izraze kot so "nevarnost", "ropanje", "uničevanje", omenja, da si ni upal na teren. Demokratični novinar je revoluciji naklonjen. Navidezno slabšalne izraze postavlja v navednice, revolucijo označi za "veliko delo".

Vir: Erna Strniša. Učna priprava: Revolucije 1848 v Evropi, 5. 3. 2003.

Peter Grbec: Slovenci v predmarčni dobi (za 7. razred osemletne osnovne šole)

UČNI-DELOVNI LIST IN ZAPIS UČNE SNOVI: SLOVENCİ V PREDMARČNI DOBI (1815-1848) - SLOVENSKO NARODNO GIBANJE

I. _____KONGRES

Leta 1815 so se zmagovalci nad Napoleonom zbrali na _____ kongresu, kjer so narisali nove zemljevide Evrope. Sprejemali so pomembne odločitve po načelu " _____ in _____"Hoteli so obnoviti stanje kot je bilo pred _____ revolucijo.

Obenem so države zmagovalke nad Napoleonom ustanovile _____ zvezo, ki naj bi tudi z vojaško silo skrbela za spoštovanje sklepov Dunajskega kongresa.

II. a) SLOVENCİ V PREDMARČNEM OBDOBJU: POLITIČNE RAZMERE

Kritična presoja absolutističnega režima je bila _____, zato se tudi v slovenskih deželah na političnem področju ni dogajalo nič. Oblast je bila nezaupljiva do novih (predvsem političnih) idej:

- pritisk na liberalno opozicijo:
- omejena svoboda _____ - (tujka!) _____
- omejena svoboda _____ (OVADUHI)

II. b) SLOVENCİ V PREDMARČNEM OBDOBJU: GOSPODARSKE RAZMERE

Če se na _____ področju ni dogajalo nič, se je toliko več dogajalo na _____ področju.

Leta 1818 je v Trst priplul prvi _____ in leta 1841 so začeli graditi _____ iz Dunaja proti Trstu.

Prvi vlak pa je na slovenska tla pripeljal 2. junija (letnica!) _____ **v Celje**, v Ljubljano je dosegla leta (letnica!) _____, v Trst pa osem let kasneje, leta _____.

Slika: Prihod prvega _____ v Ljubljano

Slovenija je bila (število!) _____ dežela na svetu, ki je dobila železniško progo. Pred njo so jo imele le Anglija, Francija, Nemčija in Avstrija.

Ena največjih gradbenih znamenitosti je bil (ime!) _____ viadukt. Bil je (število!) _____ m dolg in (število!) _____ m visok. Dolga desetletja je bil največji zidani most v Srednji Evropi.

Kmetje v predmarčni dobi pa niso bili zadovoljni. Zemlja še vedno ni bila njihova, temveč last zemljiškega gospoda, ki so mu morali oddajati _____ in opravljati _____. Poleg tega so morali državi plačevati visoke davke. Zato so bili zelo nezadovoljni in vse glasneje zahtevali, naj oblasti odpravijo _____.

Vendar nekaj se je zelo spremenilo: SPREMEMBA NAČINA ŽIVLJENJA

Razlike med kmeti in meščani, ki so bile nekoč vidne s prostim očesom, so začele naglo _____ Premožnejši kmetje so v _____, _____ in rabi drugih dobrin začeli posnemati _____.

III. SLOVENSKO NARODNO GIBANJE

Veliko oviro slovenskemu kulturnemu razvoju pa je pomenilo dejstvo, da je bila _____ na večjem delu slovenskega ozemlja že od nekdanj jezika uprave, sodstva, šolstva ter višje kulture, na Primorskem pa _____ in v Prekmurju latinščina ali madžarščina.

V slovenskem narodnem in kulturnem gibanju v prvi polovici 19. stoletja sta se izoblikovali (število!) _____ skupini. *V prvi je bil osrednja osebnost pesnik (ime!) _____, v drugi pa živinozdravnik in tajnik kmetijske družbe (ime!) _____.*

Prešernov in Bleiweisov krog sta različno gledala na to, kaj Slovenci najbolj potrebujejo, vendar sta se pri tem dopolnjevala. Prešeren s prijatelji se je obračal na _____ in _____. Bleiweis s sodelavci na preproste ljudi, _____ in _____.

Oboji pa so prispevali k temu, da se slovensko narodno gibanje krepilo. Z njegovo rastjo se je za vse slovenske prebivalce, ne glede na to, v kateri deželi so živeli, vse širše uveljavljalo enotno ime _____.

Rešitve:

SLOVENCİ V PREDMARČNI DOBI (1815-1848) - SLOVENSKO NARODNO GIBANJE

I. DUNAJSKI KONGRES

Leta 1815 so se zmagovalci nad Napoleonom zbrali na DUNAJSKEM kongresu, kjer so narisali nove zemljevide Evrope. Sprejemali so pomembne odločitve po načelu "MIR in ČIM MANJ SPREMEMB". Hoteli so obnoviti stanje kot je bilo pred FRANCOSKO revolucijo.

Obenem so države zmagovalke nad Napoleonom ustanovile SVETO zvezo, ki naj bi tudi z vojaško silo skrbel za spoštovanje sklepov Dunajskega kongresa.

II. a) SLOVENCİ V PREDMARČNEM OBDOBJU: POLITIČNE RAZMERE

Kritična presoja absolutističnega režima je bila ONEMOGOČENA, zato se tudi v slovenskih deželah na političnem področju ni dogajalo nič. Oblast je bila nezaupljiva do novih (predvsem političnih) idej:

- pritisk na liberalno opozicijo:
- omejena svoboda TISKA - CENZURA
- omejena svoboda GOVORA - OVADUHI

II. b) SLOVENCİ V PREDMARČNEM OBDOBJU: GOSPODARSKE RAZMERE

Če se na POLITIČNEM področju ni dogajalo nič, se je toliko več dogajalo na GOSPODARSKEM področju.

Leta 1818 je v Trst priplul prvi PARNIK in leta 1841 so začeli graditi ŽELEZNICO iz Dunanja proti Trstu.

Prvi vlak pa je na slovenska tla pripeljal 2. junija (letnica!) 1846 v Celje, v Ljubljano je dosegla leta (letnica!) 1849, v Trst pa osem let kasneje, leta 1857.

Slika: Prihod prvega VLAKA v Ljubljano

Slovenija je bila PETA dežela na svetu, ki je dobila železniško progo. Pred njo so jo imele le Anglija, Francija, Nemčija in Avstrija.

Ena največjih gradbenih znamenitosti je bil BOROVNIŠKI viadukt. Bil je (število!) 561

m dolg in (število!) **38** m visok. Dolga desetletja je bil največji zidani most v Srednji Evropi.

Kmetje v predmarčni dobi pa niso bili zadovoljni. Zemlja še vedno ni bila njihova, temveč last zemljiškega gospoda, ki so mu morali oddajati **DAJATVE** in opravljati **TLAKO**. Poleg tega so morali državi plačevati visoke davke. Zato so bili zelo nezadovoljni in vse glasneje zahtevali, naj oblasti odpravijo **FEVDALIZEM**.

Vendar nekaj se je zelo spremenilo: SPREMEMBA NAČINA ŽIVLJENJA

Razlike med kmeti in meščani, ki so bile nekoč vidne s prostim očesom, so začele naglo **IZGINJATI**. Premožnejši kmetje so v **PREHRANI, OBLAČILIH** in rabi drugih dobrin začeli posnemati **MEŠČANE**.

III. SLOVENSKO NARODNO GIBANJE

Veliko oviro slovenskemu kulturnemu razvoju pa je pomenilo dejstvo, da je bila **NEMŠČINA** na večjem delu slovenskega ozemlja že od nekdanj jezika uprave, sodstva, šolstva ter višje kulture, na Primorskem pa **ITALIJANŠČINA** in v Prekmurju latinščina ali madžarščina.

V slovenskem narodnem in kulturnem gibanju v prvi polovici 19. stoletja sta se izoblikovali **DVE** skupini. *V prvi je bil osrednja osebnost pesnik (ime!) **FRANCE PREŠEREN**, v drugi pa živinozdravnik in tajnik kmetijske družbe **JANEZ BLEIWEIS**.*

Prešernov in Bleiweisov krog sta različno gledala na to, kaj Slovenci najbolj potrebujejo, vendar sta se pri tem dopolnjevala. Prešeren s prijatelji se je obračal na **IZOBRAŽENCE** in **MEŠČANE**, Bleiweis s sodelavci na preproste ljudi, **KMETE** in **OBRTNIKE**.

Oboji pa so prispevali k temu, da se slovensko narodno gibanje krepilo. Z njegovo rastjo se je za vse slovenske prebivalce, ne glede na to, v kateri deželi so živeli, vse širše uveljavljalo enotno ime **SLOVENC**.

Vir: Peter Grbec. Učna priprava: Slovenci v predmarčni dobi, 5. 3. 2003.

Andreja Rupnik: Kočevski zbor in drugo zasedanje AVNOJ (za 8. razred osemletne osnovne šole)

PONOVITVENI UČNI LIST: KOČEVSKI ZBOR

1. Odposlanci so se zbrali v mestu Jajce. V kateri državi se danes nahaja? Na kakšnem ozemlju je bilo v času zasedanja Avnoja? Postavi se v vlogo turističnega vodiča in skušaj s pomočjo dodatnega gradiva oblikovati kratek opis mesta.

Mesto Jajce se nahaja v Bosni in Hercegovini. V času zasedanja je bilo del ozemlja Neodvisne Hrvaške, ta pa del Hitlerjeve "neosvojljive evropske trdnjave". Glavne znamenitosti mesta so: obzidje, tlakovane ulice, hribovita okolica, zgodovina pred Turki ...

2. Kaj pomeni kratica AVNOJ? Kakšno funkcijo prevzame na drugem zasedanju v Jajcu? Kdo vse je bil na zasedanju? Kaj pomeni kratica NKOJ? Kdo mu predseduje?

Antifašističko Veće Narodnog Oslobodženja Jugoslavije. Slovenci so nekaj časa uporabljali naziv Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (PSNOJ).

Na zasedanju prevzame funkcijo zakonodajnega in izvršnega telesa nove Jugoslavije.

Prisotni so bili raznoliki ljudje: starejši, mlajši, delavci in izobraženci, borci in višji oficirji, pravoslavni duhovniki, katoliške in muslimanske ženske, intelektualke ...

Nacionalni Komite Osvoboditve Jugoslavije, predseduje Tito.

3. Kdo je Tito? Kakšno je njegovo celo ime? Kakšen sprejem je doživel na zasedanju Avnoja in kakšen naziv so mu podelili? Kdo je predlagal podelitev naziva?

General Tito je vojaški vodja partizanov. Bil je ilegalni delavski voditelj, ki se je boril v španski državljanski vojni.

Josip Broz – Tito.

"Na zasedanju je najprej nastala tišina, nato je sledil buren aplavz." Sprejem je bil veličasten. Podelili so mu naslov maršala po predlogu slovenskega poslanca Josipa Vidmarja.

4. Kje se nahaja kralj v času zasedanja Avnoja? Kaj so glede kralja sklenili na drugem zasedanju Avnoja?

Kralj je v času zasedanja Avnoja v begunstvu v Kairu. Na zasedanju so sklenili, da mu odrekajo pravico zastopati jugoslovanske narode.

5. Kakšna bo nova Jugoslavija? Kaj pomeni federacija? O čem bodo odločali ljudje po vojni? Kaj je bila za Slovence najpomembnejša odločitev na drugem zasedanju Avnoja?

Nova Jugoslavija bo federativna in demokratična država. Federacija je zveza držav, ki z združitvijo prenesejo del oblasti na zvezo. Po vojni bodo ljudje odločali, ali bo nova država kraljevina ali republika.

Za Slovence je bila najpomembnejši sklep o potrditvi priključitve Slovenskega Primorja, Beneške Slovenije, Istre in Zadra k Jugoslaviji. Izbrano je bilo kar nekaj slovenskih poslancev za opravljanje pomembnih nalog v novi vladi.

Drugo zasedanje Avnoja

Sledili bomo poti 40 izbranih odposlancev, ki so se odpravili na drugo zasedanje Avnoja.

Odpravili so se v mesto _____. Tam so se zbrali _____ vseh jugoslovanskih narodov 26. novembra leta _____ na _____ zasedanju Avnoja.

Sklenili so, naj Avnoj postane _____ in izvršno telo nove Jugoslavije.

Postavili so novo skupščino in začasno vlado Jugoslavije, imenovano _____. Predsedoval mu je Tito. Sklenili so, da bo nova Jugoslavija _____ in demokratična država. Po vojni naj bi ljudje odločili, ali bo _____ ali _____.

Kralju so vrnitev v domovino v času vojne _____.

Za Slovence je bil pomemben sklep o potrditvi priključitve S _____ P _____, B _____ S _____, I _____ in Z _____ k Jugoslaviji. Za opravljanje pomembnih nalog v novi vladi je bilo izbranih kar nekaj slovenskih odposlancev.

Rešitve:

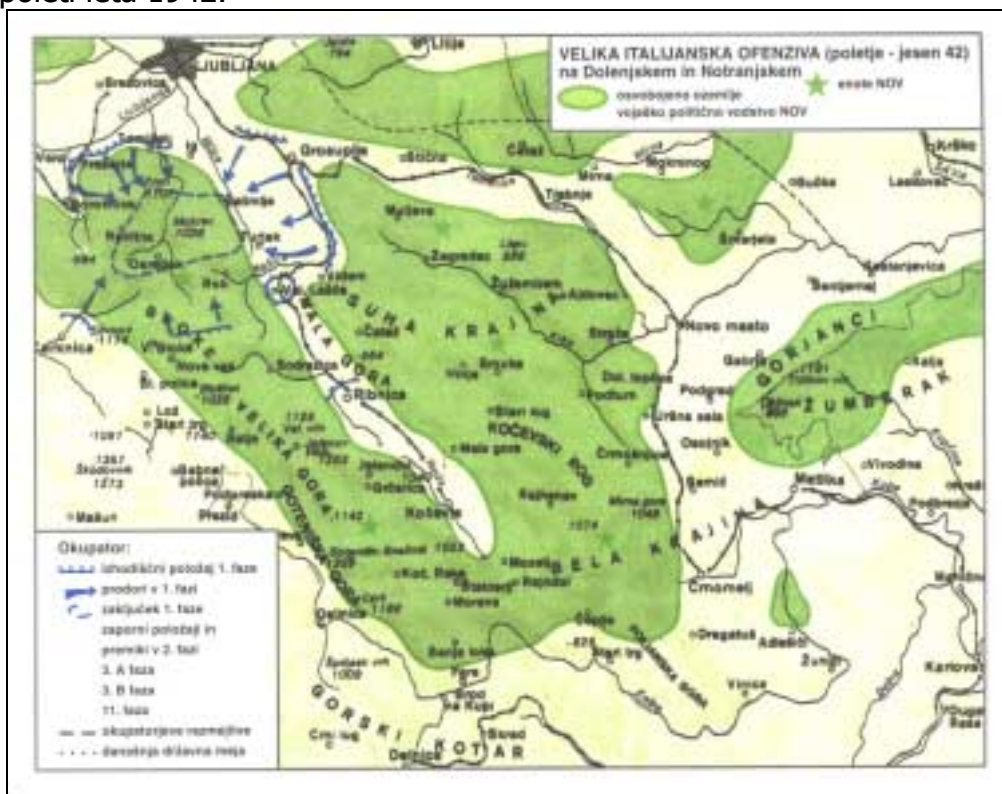
- Jajce, odposlanci, 1943, drugem, zakonodajno, NKOJ, federativna, kraljevina, republika, prepovedali
- Slovenskega Primorja, Beneške Slovenije, Istre in Zadra

Vir: Andreja Rupnik. Učna priprava: Kočevski zbor in drugo zasedanje AVNOJ, 21. 2. 2003.

Petra Špiček: Italijanska ofenziva (za 8. razred osemletne osnovne šole)

PONOVITVENI UČNI LIST: ITALIJANSKA OFENZIVA

1. S pomočjo zemljevida ugotovi, kako je potekala velika italijanska ofenziva v Ljubljanski pokrajini poleti leta 1942.

2. Kaj je bil cilj velike italijanske ofenzive?

(Škraba, G., Rovšek-Kosmač, F. (1997). Zgodovina 8. Vaje in naloge za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Debora, str. 37)

3. S pomočjo spodnjih slik (Škraba, G., Rovšek-Kosmač, F. (1997). Zgodovina 8. Vaje in naloge za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Debora, str. 38). opiši posledice ofenzive za civilno prebivalstvo.

4. Pozorno preberi besedilo in poskušaj odgovoriti na vprašanja:

Don Petro Brignoli (vojaški kaplan, ki je spremljal vojaško ofenzivo): Sveta maša za moje ustreljene (odlomki iz dnevnika):

25. avgusta

Obupane žene. Ena zahteva pravico.

»V vasi, kamor smo ravnokar prišli, smo pozaprlji vse moške, kakor pač povsod. Na začetku operacij se prebivalstvo ni kdo ve kako vznemirjalo, kadar smo zapirali odrasle moške, ker niso vedeli, kaj jih čaka. Odkar pa so se razširile vesti o tem, kaj se dogaja, se je pri tem postopku zmeraj dvignil val obupavanja. Tako je bilo tudi v tej ... osvobojeni vasi.

Ker so moške pobrali iz hiš in jih nagnali na travnik ter jih zastražili, so se ženske zbrale tam blizu; prosile so in jokale tako presunljivo, da so onemeli celo manj občutljivi vojaki. Kdaj pa kdaj je kdo ozmerjal to bedno gručo in ji zagrozil, da bodo postrelili vse moške, če ne bodo nehale. Za trenutek je vse obmolnilo, potem pa smo zaslišali zadržano ihtenje in nazadnje so jokale še bolj obupano kot prej.

To pa ni vzelo vsem teka ...«

(Repe, B. (1995). Naša doba, Oris zgodovine 20. stoletja, učbenik za 4. razred gimnazije. Ljubljana. DZS, str. 201-202).

Kaj so delali italijanski vojaki, ko so prišli v vas?

Kakšno je bila reakcija žensk na ta dejanja?

Rešitve:

1. Potekala je v 11 fazah. 1. faza je potekala na območju Krima, Mokreca kjer so Italijani obkolili in napadli osvobodjeno ozemlje. Vrhunec faze je bil na Kočevskem. Na Kočevskem Rogu je bilo obkoljeno vojaško in politično vodstvo NOV. Ofenziva se je zaključila na Gorjancih brez slehernega uspeha.

2. Uničiti osvobodilno gibanje in zatreti vstajo v Ljubljanski pokrajini.

3. Veliko civilnega prebivalstva je trpelo. Italijanska vojska je streljala talce, veliko ljudi je odpeljala v koncentracijska taborišča.

4. Zaprli so vse moške, jih pobrali iz hiš in jih nagnali na travnik, kjer so jih ustrelili.

Ženske so se zbrale blizu talcev. Bile so obupane, jokale so in prosile. Bile so nemočne, ker niso mogle preprečiti dejanja.

Vir: Petra Špiček. Učna priprava: Italijanska ofenziva, 17. 2. 2003.

Jasna Baller: Življenje med drugo svetovno vojno na Slovenskem (za 8. razred osemletne osnovne šole)

NALOGA ZA POGLOBITEV UČNE SNOVI: ŠOLSTVO NA SLOVENSLEM (INDIVIDUALNO ALI PARNO DELO)

Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

Okupacijski sistem je strmel za kar najhitrejšim potujčenjem. Nemci in Madžari so uvedli šolstvo v nemškem in madžarskem jeziku, Italijani pa italijanščino kot obvezni maturitetni predmet.

Italijanski okupator je želel z izvenšolsko dejavnostjo navdušiti mladino za fašizem in doseči čimprejšnje poitalijančenje. V ljubljanski pokrajini tako ustanovi GILL (Gioventu italiana del littorio) in Ballilo (fašistični pomladek za osnovnošolske otroke). Organizirali so tudi fašistične sindikalne organizacije. Nemški okupator pa je uvedel nacistično mladinsko organizacijo Hitlerjugend.

Na osvobojenem ozemlju je OF skušala organizirati življenje čimbolj vsakdanje. Pomladi 1942 so nastale prve partizanske šole. Prve improvizirane šole so delovale po odredih. Po kapitulaciji Italije se šolstvo močno razširi. V šolskem letu 1943/44 je delovalo več kot 439 šol s 745 učitelji in skoraj 30000 učenci.

1. Kaj je bil cilj vseh okupatorjev?
2. V kakšnem jeziku je potekal pouk?
3. Kdaj so nastale prve partizanske šole?
4. Razmisli s kakšnimi problemi se je soočalo partizansko šolstvo. Primerjaj šolstvo med vojno in danes.

Rešitve:

1. potujčenje
2. nemškem, italijanskem in madžarskem jeziku
3. 1942
4. pomanjkanje materiala, učbenikov, premalo učiteljev, organiziranost pouka ...

Vir: Jasna Baller. Učna priprava. Življenje med drugo svetovno vojno na Slovenskem, 3. 3. 2003.

Drugi del:

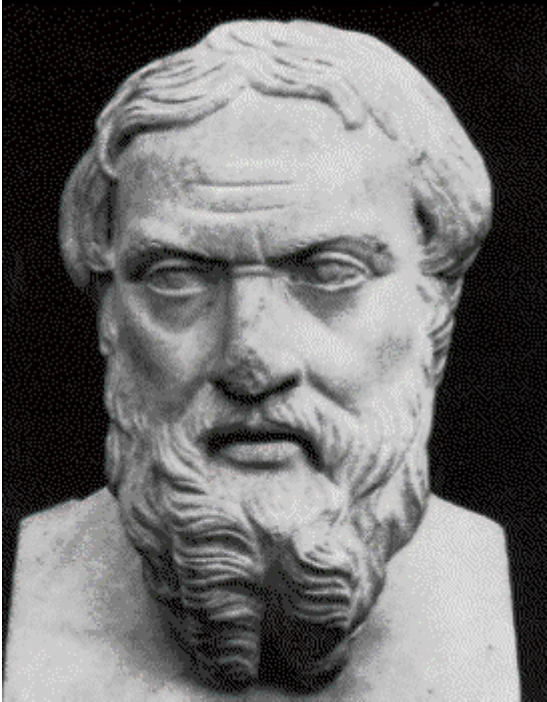

NALOGE ZA SREDNJO ŠOLO

Peter Grbec: Grško perzijske vojne in Zlata doba Aten (za 1. letnik gimnazije)

ZAPIS UČNE SNOVI, DELOVNI IN UČNI LIST: GRŠKO-PERZIJSKE VOJNE

1. Kdo je glavni vir za grško-perzijske vojne?

(ime!) _____ (485-426 pr. Kr.) je ta poročila zbral in zapisal, da ne bi s časom zamrl spomin na to, kar se je godilo po svetu, zlasti pa, da bi se ne pozabile velike, občudovanja vredne storitve tako Helenov kot Barbarov in zakaj je prišlo do vojne med njimi.

Pravimo mu tudi _____.

2. _____ je bila prva velika svetovna država. Okoli leta 500 pr. Kr. je segala od _____ na V do _____ na Z. Razdeljena je bila na _____ satrapij.

Kateri vladar pa je vodil perzijsko državo na začetku grško-perzijskih vojn? Sam sebe se je imenoval "kralj kraljev"? To je bil _____.

3. Kdaj izbruhne jonski upor? (letnica!) _____ O začetku jonskega upora obstaja zanimiva anekdota. Zapiši jo.

4. Leta 492 pr. Kr. prvi pohod Perzijcev proti Grkom. Perzijce vodi Darejev zet _____. Odprava ni uspešna. Kljub temu morajo Trakija in Makedonija priznati perzijsko nadoblast.

Dve leti kasneje je perzijski kralj Darej I., pripravil nov pohod. Pred vojsko je poslal glasnike, ki so od grških mest zahtevale _____ v znak pokornosti. Eretrija (ker je leta 499 poslala pet ladij pomoči jonskemu uporu) je bila oblegana in uničena. Templi so bili požgani, da bi oprali žalitev v Sardah. Atenci so prosili za pomoč Špartance. Ampak Špartanci so se opravičili, da je na žalost v tistih dneh

_____ in oni se ne smejo bojevati: po devetem v mesecu rade volje, za zdaj pa ni šans.

5. Bitka je bila na _____ polju (490 pr. Kr.). Kdo pa je bil vodja Atencev? _____ . Po Herodotu je umrlo _____ (število!) barbarov in _____ Atencev.

6. V pričakovanju novega napada v Atenah nastaneta _____ stranki. Obe sta se zavedali, da boj s Perzijo še ni končan, razlike v pripravah na nov spopad.

- _____ stranka (vodja politik Temistokles)
- _____ stranka (vodja politik Aristid)
- Vsi Grki so se zavedali perzijske nevarnosti, zato so v tem času že oblikovali " _____ zvezo" pod vodstvom Šparte, Združilo se je okrog 30 grških držav, najpomembnejši pa je bil skupni nastop _____ in _____.
- Osvojitve Grčije se (ime perzijskega vladarja!) _____ leta 480 pr. Kr. loti v velikem slogu. Tako velike vojske človeštvo do tedaj še ni videlo. Govori se o _____ vojaki in 80 000 konjenikov. Bolj realno je (število!) _____ vojakov.
- Leta 480 pr. kr. je bila bitka pri Termopilah. Grke je vodil Špartanski kralj _____. Grki so bili poraženi zaradi _____. Nato je sledila še bitka pri otoku _____. Grke je vodil _____.

• ZLATA DOBA ATEN

10. Osnova tej Zlati dobi Aten je bila _____ zveza (477 pr. Kr.). Več kot _____ grških mest se je odločilo združiti se pod vodstvom Aten. To je bila neke vrste današnji OZN ali pa NATO s sedežem na otoku _____. Vsaka polis, kljub temu, da je ohranila politično neodvisnost, je morala plačati prispevek da se je počutila zaščiten.

11. Od 443 do 429 pr. Kr. je bil Periklej vsako leto izvoljen za stratega, zato temu obdobju pravimo tudi _____ doba.

12. Tudi v demokratičnih Atenah je politične pravice imela (večina/manjšina) _____ (okrog _____ % prebivalcev). S Periklejem je antična demokracija dosegla _____. Do pojava modernih držav v _____ stoletju ne poznamo družbe, ki bi bila urejena bolj demokratično kot atenska v Periklejevem času.

REŠITVE:

1. Kdo je glavni vir za grško-perzijske vojne?

(ime!) HERODOT IZ HALIKARNASA (485-426 pr. Kr.) je ta poročila zbral in zapisal, da ne bi s časom zamrl spomin na to, kar se je godilo po svetu, zlasti pa, da bi se ne pozabile velike, občudovanja vredne storitve tako Helenov kot Barbarov in zakaj je prišlo do vojne med njimi.

Pravimo mu tudi OČE ZGODOVINE _____.

2. PERZIJA je bila prva velika svetovna država. Okoli leta 500 pr. Kr. je segala od INDA na V do EGIPTA na Z. Razdeljena je bila na 24 satrapij.

Kateri vladar pa je vodil perzijsko državo na začetku grško-perzijskih vojn? Sam sebe se je imenoval "kralj kraljev"? To je bil DAREJ I.

3. Kdaj izbruhne jonski upor? (letnica!) 490 pr Kr. O začetku jonskega upora obstaja zanimiva anekdota. Zapiši jo.

Istik je naredil načrt za upor proti Perzijcem. Ko se je odločil, da je pravi trenutek za upor, je moral obvestiti zaveznike o datumu in uri upora. To pa je naredil tako: svojega gluhega sužnja je dal obriti na balin ter mu na glavo tetoviral sporočilo, nato je počakal, da bi mu spet zrastle lasje ter ga nato poslal v Milet, prepričan da sporočilo o uporuh ne bi bilo prestreženo tudi če bi preiskali sužnja ...

4. Leta 492 pr. Kr. prvi pohod Perzijcev proti Grkom. Perzijce vodi Darejev zet MARDONIJ. Odprava ni uspešna. Kljub temu morajo Trakija in Makedonija priznati perzijsko nadoblast.

Dve leti kasneje je perzijski kralj Darej I., pripravil nov pohod. Pred vojsko je poslal glasnike, ki so od grških mest zahtevale ZEMLJE IN VODE v znak pokornosti. Eretrija (ker je leta 499 poslala pet ladij pomoči jonskemu uporuh) je bila oblegana in uničena. Templi so bili požgani, da bi oprali žalitev v Sardah. Atenci so prosili za pomoč Špartance. Ampak Špartanci so se opravičili, da je na žalost v tistih dneh POLNA LUNA in oni se ne smejo bojevati: po devetem v mesecu rade volje, za zdaj pa ni šans.

5. Bitka je bila na MARATONSKEM polju (490 pr. Kr.). Kdo pa je bil vodja Atencev? MILTIADE. Po Herodotu je umrlo 6400 (število!) barbarov in 192 Atencev.

6. V pričakovanju novega napada v Atenah nastaneta DVE stranki. Obe sta se zavedali, da boj s Perzijo še ni končan, razlike v pripravah na nov spopad.

- POMORSKA stranka (vodja politik Temistokles)
- KOPENSKA stranka (vodja politik Aristid)

7. Vsi Grki so se zavedali perzijske nevarnosti, zato so v tem času že oblikovali "HELENSKO zvezo" pod vodstvom Šparte, Združilo se je okrog 30 grških držav, najpomembnejši pa je bil skupni nastop ATENE in ŠPARTE.

8. Osvojitve Grčije se (ime perzijskega vladarja!) KSERKS I. leta 480 pr. Kr. loti v velikem slogu. Tako velike vojske človeštvo do tedaj še ni videlo. Govori se o 1 700 000 vojakov in 80 000 konjenikov. Bolj realno je (število!) 200 000 vojakov.

9. Leta 480 pr. Kr. je bila bitka pri Termopilah. Grke je vodil Špartanski kralj LEONIDAS. Grki so bili poraženi zaradi IZDAJE. Nato je sledila še bitka pri otoku SALAMINI. Grke je vodil TEMISTOKLES.

ZLATA DOBA ATEN

10. Osnova tej Zlati dobi Aten je bila ATIŠKO DELSKA POMORSKA zveza (477 pr. Kr.). Več kot 400 grških mest se je odločilo združiti se pod vodstvom Aten. To je bila neke vrste današnji OZN ali pa NATO s sedežem na otoku DELOSU. Vsaka polis, kjub temu, da je ohranila politično neodvisnost, je morala plačati prispevek da se je počutila zaščiten.

11. Od 443 do 429 pr. Kr. je bil Periklej vsako leto izvoljen za stratega, zato temu obdobju pravimo tudi PERIKLEJEVA doba.

12. Tudi v demokratičnih Atenah je politične pravice imela (večina/manjšina) MANJŠINA (okrog 20 - 30 % prebivalcev). S Periklejem je antična demokracija dosegla VIŠEK (VRH). Do pojava modernih držav v 19. stoletju ne poznamo družbe, ki bi bila urejena bolj demokratično kot atenska v Periklejevem času.

Vir: Peter Grbec. Učna priprava: Grško perzijske vojne in Zlata doba Aten, 21. 2. 2003.

Nina Zupan: Atene (za 1. letnik gimnazije)

NALOGE ZA SKUPINSKO DELO

1. SKUPINA

DOBA KRALJEVINE IN ARISTOKRATSKE REPUBLIKE

Preberi tekst in odgovori na vprašanja.

»Atenska država je bila sprva **kraljevina**. Kralj je skupaj z aristokratskim svetom **areopagom** odločal o vseh zadevah države. Ljudstvo s svojim predstavniki telesom **ljudsko skupščino** večje vloge v političnem življenju še ni imelo. Zaradi prevelike moči kralja je plemstvo odpravilo dedno monarhijo in uvedlo oblast devetih visokih uradnikov – **arhontov**. Izvoljeni so bili iz vrst plemstva za eno leto.«

(Kremenšek, M. (1989). Zgodovina 1. Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 71.)

»Po preteku mandata so arhonti odšli v areopag (svet starešin), najvišji državni svet, ki je bdel nad državo. Atene so postale **aristokratska republika**, nasprotja v družbi pa se z odstavitvijo kralja niso zmanjšala. Nezapisano pravo, ki je dopuščalo plemstvu, da je sodilo po lastnih merilih, gospodarska in osebna odvisnost kmeta od plemstva, socialna neenakost med slojema ter velika zadolženost kmetov so bili viri negotovosti v družbi. Z reševanjem teh problemov se je razvijala atenska demokracija.«

(Brodnik, V. (1997). Zgodovina 1, učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 100)

1. Poimenuj prvotno ureditev atenske države.

2. Kdo je takrat odločal o vseh državnih zadevah? _____

3. Zakaj je bila kraljevina ukinjena? _____

4. Kdo je imel oblast v aristokratski republiki?

5. Pojasni, zakaj je bilo ljudstvo nezadovoljno s tako ureditvijo.

2. SKUPINA

DRAKONOVİ ZAKONI IN NASTOP SOLONA

Preberi tekst in odgovori na vprašanja.

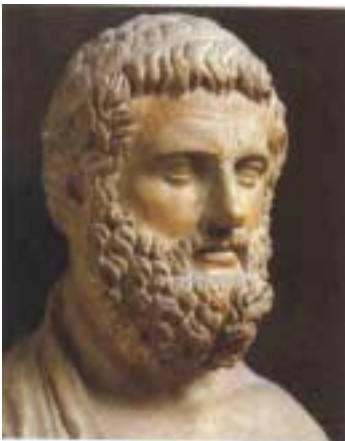
»Po neuspeli uvedbi tiranije se je reforme najprej lotil Drakon. Bil je prvi, ki je zakone zapisal in tako onemogočil njihovo samovoljno razlaganje (621 pr. Kr.). Razen tega, da so odpravili **krvno maščevanje** in razlikovanje med namernim in nenamernim umorom, njegovi zakoni niso rešili zapletenih razmer, bili pa so izjemno strogi (**drakonski zakoni**). Že za krajo jabolka je grozila smrtna kazen, zato so govorili, da niso zapisani s črnilom, temveč s krvjo.«

(Brodnik, V. (1997). Zgodovina 1, učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 100)

Kriza v državi zaradi socialnih napetosti pa se je večala ...

»Mali kmetje so morali bogatašem oddajati šestino pridelka, zato so jih klicali šestinarji. Zaradi prezadolženosti so bili mnogi prodani v sužnost. Nezdovoljni kmetje so že grozili z nemiri.«

(Brodnik, V. (1997). Zgodovina 1, učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 101)

Solon

(Lucca, R. (1997). Klasična doba: helenistična doba. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 12.)

»Neki plemič je bil tako pameten, da je sam poskusil z novo ureditvijo te male države. Ime mu je bilo Solon. Njegova ustava, ki jo je leta 594 /.../ dal Atencem, se imenuje solonska. Ti zakoni so predpisovali, da morajo meščani sami odločati o tem, kaj se bo zgodilo, se v Atenah zbrati na trgu in tam glasovati. Odloči naj večina /.../ Takšni zakoni se imenujejo vladavina ljudstva ali po grško: demokracija.«

(Gombrich, E. H. (1991). Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce: Od pradavnine do sedanjosti. Ljubljana: Državna založba, str. 56)

1. Kdo je bil prvi atenski zakonodajec? _____

2. Navedi značilnosti Drakonovih zakonov.

3. Kdo so bili šestinarji in kakšen je bil njihov položaj ?

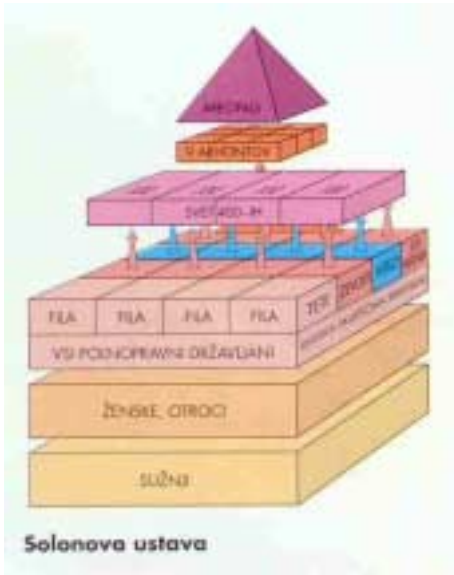
4. Solon je z reformami poskušal izboljšati razmere v državi. Navedi najpomembnejšo značilnost njegove ustave?

3. SKUPINA

SOLONOVA DRŽAVNA UREDITEV – TIMOKRACIJA

Preberi tekst in odgovori na vprašanja.

»Krizo, v katero je zašla Atika, je s svojimi reformami ustavil arhont Solon (ok. 640 – po 561 pr. n. št.), ki je Atene razdelil na štiri okrožja (**file**, sicer prvotna oznaka za grška plemena), izbrisal kmečke dolgove, osvobodil dolžnike in jim vrnil zemljo. Državljanje je razdelil na štiri premoženjske razrede (petstomernike, viteze, zevgite in tete), in sicer po letnem prihodku s posestev, izraženem v količini pridelanega žita. Takšno ureditev imenujemo **timokracija**. Solonova reforma je ljudem omogočila dostop do političnih položajev na podlagi premoženja, ne pa rodu. /.../ Vse pravice so dobili tisti, ki so imeli dovolj premoženja, da so lahko skrbeli za svojo popolno oborožitev in tako služili v vojski.« (Berzelak, S. (2002). Stare dobe: zgodovina za 1. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan, str. 71.)

(Brodnik, V. (1997). Zgodovina 1, u benik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 101.)

»Solon je takorekoč uzakonil politično aktivnost vseh atenskih državljanov, od katerih je zahteval politično opredeljevanje.

Ustanovljen je bil svet štiristotih (po 100 članov iz vsake atenske file), ki je postal protiutež areopagu (plemiškemu posvetovalnemu organu iz časa kraljestva).«

(Bratož, R. (1997). Grška zgodovina: kratek pregled s temeljnimi viri in izbrano literaturo. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, str. 80.)

1. Naštej tri ukrepe, ki jih je uvedel Solon, da bi zaustavil naraščajočo krizo v atenski državi.

1. _____
2. _____
3. _____

2. Imenuj in opiši Solonovo razdelitev atenskih državljanov.

3. Politične pravice so pripadale Atencem z dovolj premoženja, brez njih pa so bili _____ in _____.

(Pomagaj si s sliko.)

4. Kateri organ je postal protiutež plemiškemu areopagu? _____

4. SKUPINA

POSLEDICE SOLONOVIH REFORM

Preberi tekst in odgovori na vprašanja.

»V novi ureditvi položaj posameznika ni bil več odvisen od rojstva v plemiški ali neplemiški družini, temveč od sposobnosti. **Človek je napredoval glede na sposobnost in ne zaradi privilegijev.** Bogastvo je postalo merilo uspeha, zato so reforme pospešile razvoj obrti in trgovine.

Solon se je trudil za razvoj trgovine in obrti. Z uvedbo enotnih mer in uteži, izboljšavami v gospodarjenju z oljčnimi nasadi in s pomočjo obrtnikom sta obe panogi zelo napredovali. Reformiral je merski sistem, tako da ga je priključil evbojsko-jonskemu, in s tem Atene v trgovini približal razvitejšemu delu grškega sveta.«

(Brodnik, V. (1997). Zgodovina 1, učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 101.)

Solon na atenskem novcu, risba iz 19. stoletja (Leveque, P. (1995). Rojstvo Grčije: od kraljev do mest. Ljubljana: DZS, str. 147)

Solonove reforme so pospešile razvoj gospodarstva, predvsem obrti in trgovine, niso pa zadovoljile ljudi. Plemstvu so odvzele dedne privilegije, aristokraciji pa onemogočile kopičenje posesti. Zato višji sloji z reformami niso bili zadovoljni. To je veljalo tudi za nižje sloje, ki so pričakovali pravičnejšo razdelitev posesti in več političnih pravic. Tako so se družbena nasprotja še naprej zaostrovala.

(Berzelak, S. (2002). Stare dobe: zgodovina za 1. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan, str. 72.)

1. Primerjaj položaj posameznika in njegove možnosti napredovanja pred in po uvedbi Solonovih reform.

2. Navedi gospodarske panoge, ki so se pod vplivom Solonovih reform še posebej razvile.

3. Kateri sloji atenske družbe niso bili zadovoljni s Solonovimi reformami in zakaj?

5. SKUPINA

PIZISTRAT - TIRANIJA

Preberi tekst in odgovori na vprašanja.

»Leta 561 pr. n. št. se je na oblast v Atenah povzpel Pizistrat in uvedel tiranijo. Vladal je modro, Atene so napredovale tako gospodarsko kot kulturno. Njegova sinova Hiparh in Hippias pa sta vladala okrutno, zato je ljudstvo leta 514 prvega ubilo, drugega pa izgnalo.« (Berzelak, S. (2002). Stare dobe: zgodovina za 1. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan, str. 72.)

Morilca tirana Hiparha

(Berzelak, S. (2002). Stare dobe: zgodovina za 1. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan, str. 72.)

»Atene 546/547 Peisistratos spet vlada v Atenah /.../ V času njegovega neomejenega vladanja, ki mu do smrti 528/527 nihče ne nasprotuje, doživijo Atene politični, gospodarski in kulturni razcvet. /.../ Preuredi tudi kovanje denarja; vpelje državne novce s podobo Atene in sove. Dotedanje zakone in Solonovo ustavo pusti ob svojih novostih nedotaknjene. Peisistratos posveča posebno pozornost atenski kulturni politiki. Po njegovem nalogu začne graditi Zevsovo svetišče in knjižnico. V Atenah se razmahne likovna umetnost in pesništvo, v času njegovega vladanja Tespis prvič uprizori tragedijo.«

(Harenberg, B. (1997). Kronika človeštva. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 91)

1. Imenuj obliko vladavine, ki jo je v Atenah uvedel Pizistrat.

2. Navedi po en Pizistratov ukrep za izboljšanje stanja v državi na gospodarskem in kulturnem področju.

Gospodarstvo: _____

Kultura: _____

»Peisistratos je krmaril mesto, kakor sem dejal, umirjeno in bolj kot dober državljan kakor tiran. Nasploh je bil človeški, mil in prizanesljiv do prestopnikov, predvsem pa je revežem posojal denar, če so ga potrebovali, da so se lahko preživljali z obdelovanjem zemlje. Tako je ravnal iz dveh razlogov: da se niso potikali po mestu in so bili razkropljeni po podeželju in zato, ker so tam živeli sorazmerno dobro in so bili zaposleni s svojimi zadevami, pa niso imeli ne časa ne volje, da bi se ukvarjali z državnimi.« (Aristoteles, *Atenska ustava*)

(Leveque, P. (1995). Rojstvo Grčije: od kraljev do mest. Ljubljana: DZS, str. 154)

3. Iz vira razberi, zakaj je bil Pizistrat naklonjen prestopnikom in revežem.

6. SKUPINA

KLISTEN

Preberi tekst in odgovori na vprašanja.

Klisten je v politiki nastopil že v času tiranije, ko je bil za eno leto izvoljen za arhonta. Po padcu tiranije se je vrnil v Atene in začel **izvajati svoje reforme**. Največjo nevarnost za atensko demokracijo je videl v starih filah, v katerih so se ločeno združevali aristokrati na eni in demokrati na drugi strani ter tako povzročali stalne medsebojne spore. Namesto štirih starih je ustanovil **deset novih fil**. Atensko polis je razdelil na tri dele: **mesto, zaledje in obalo**, vsakega od teh delov pa še na deset enot. Tako je dobil trideset delov, iz teh je sestavil deset novih fil, med katerimi je vsaka obsegala mestni, zaledni in obmorski del. Na ta način je razbil stranke in jih prisilil k sodelovanju. Odpadla je Solonova razdelitev po premoženju in tako so bili vsi državljani izenačeni. Svet – bule je povečal na 500 članov (po 50 iz vsake file; v svet je bil lahko izvoljen vsak, ki je bil starejši od 30 let, razen tetov) in je pripravljaj predloge za ljudsko skupščino.

(Brodnik, V. (1997). Zgodovina 1, učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 102)

Črepinje

(Berzelak, S. (2002). Stare dobe: zgodovina za 1. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan, str. 73.)

Svet petstotih je postal glavna institucija v celotnem državnem življenju in je potisnil v ozadje državni zbor. Da bi preprečil tiranijo je Klejsten uvedel **ostrakizem**. Vsako leto je bilo v šesti pritaniji v ljudskem zboru postavljeno vprašanje, ali je treba izvesti ostrakizem. Če je bil predlog sprejet in nato v osmi pritaniji potrjen z najmanj 6000 glasovi, je moral tisti državljan, ki je bil tako »izglasovan«, za deset let zapustiti Atiko.

(Bratož, R. (1997). Grška zgodovina: kratek pregled s temeljnimi viri in izbrano literaturo. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, str. 93)

1. Klisten je atensko polis razdelil na tri dele: _____, _____ in _____, iz njih pa je sestavil _____ novih fil.
2. Razloži, kako je nova ureditev vplivala na delovanje starih političnih strank.

3. Razloži, na kakšen način se je Klisten želel izogniti ponovni uvedbi tiranije.

VSAKA SKUPINA DOBI TUDI SLOVARČEK POJMOV:

SLOVARČEK

AREOPAG – po sestavi plemiški posvetovalni organ iz časa kraljestva.

ARHONT – (pri starih Grkih) vsak od devetih najvišjih voljenih uradnikov v državi.

FILA – mestno (atensko) okrožje.

OSTRAKIZEM - črepinjska sodba, glasovanje državljanov v stari Grčiji na lončenih črepinjah o izgonu državi nevarnega državnika.

PRITANIJA – državni svet.

ŠESTINARJI – mali kmetje, ki so morali bogatašem (veleposestnikom) oddajati šestino pridelka.

TIMOKRACIJA – oblika ustavne ureditve, kjer so politične pravice državljanov odvisne od njihovega premoženja in dohodkov.

Literatura:

Verbinc, F. (1982). Slovar tujk. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Ahlin, M. (2000). Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: DZS.

REŠITVE:

1. SKUPINA

- Kraljevina.
- Kralj z areopagom.
- Ukinilo jo je plemstvo, ker je imel kralj preveliko moč.
- 9 arhontov.
- Nezapisano pravo je dopuščalo plemstvu, da je sodilo po lastnih merilih, kmetje so bili gospodarsko in osebno odvisni od plemstva. Velika je bila socialna neenakost in zadolženost kmetov.

2. SKUPINA

- Drakon.
- Drakonski zakoni so odpravili krvno maščevanje ter razlikovanje med namernim in nenamernim umorom. Bili so izjemno strogi.
- Šestinarji so bili mali kmetje, ki so morali bogatašem oddajati šestino pridelka. Zaradi prezadolženosti so bili mnogi prodani v sužnost.
- Atenci morajo sami z glasovanjem odločati o dogodkih, odloči pa naj večina.

3. SKUPINA

- 1. Atene je razdelil na štiri okrožja (file), 2. izbrisal je kmečke dolgove, 3. osvobodil dolžnike in jim vrnil zemljo.
- Njegovo ureditev imenujemo timokracija. Državljanje je razdelil na 4 premoženjske razrede (petstomernike, viteze, zevgite in tete) glede na letni prihodek s posestev, izražen v količini pridelanega žita.
- Ženske, otroci in sužnji.
- Svet štiristotih.

4. SKUPINA

- V novi ureditvi položaj posameznika ni bil več odvisen od njegovega stanu, temveč od sposobnosti. Človek je sedaj lahko napredoval glede na sposobnost in ne zaradi privilegijev, ki so bili merilo napredka pred reformami.
- Obrt in trgovina.
- Nezasadovoljni so bili višji sloji (plemstvo, aristokracija), saj so jim reforme odvzele dedne privilegije in jim onemogočile kopičenje posesti. Nižji sloji pa so bili nezadovoljni, ker so pričakovali pravičnejšo razdelitev posesti in več pravic.

5. SKUPINA

- Tiranija.
- Gospodarstvo: državni denar. Kultura: gradnja knjižnice.
- Pizistrat je bil naklonjen nižjim slojem, kmetom, predvsem iz dveh razlogov: da so na podeželju živeli sorazmerno dobro in so bili zaposleni s svojimi zadevami, zato se niso ukvarjali z državnimi.

6. SKUPINA

- Mesto, zaledje in obalo, 10.
- Kliten je na ta način razbil stare stranke in jih prisilil k sodelovanju.
- Da bi preprečil tiranijo je Kliten uvedel ostrakizem (črepinjsko sodbo). Tisti državljan, ki je bil tako izglasovan, je moral za 10 let zapustiti Atiko.

Vir: Nina Zupan. Učna priprava: Atene, 4. 3. 2003.

Nina Zupan: Atene (za 1. letnik gimnazije)

ZAPIS UČNE SNOVI IN DELOVNI LIST:

ATENE

DOBA KRALJEVINE IN ARISTOKRATSKE REPUBLIKE

- prvotna ureditev atenske države: _____
- o državnih zadevah odloča _____ skupaj z areopagom
- zaradi prevelike moči kralja plemstvo ukine kraljevino
- aristokratska republika, značilnosti: oblast 9 _____, ki se menjavajo vsako leto
- nezapisano pravo, gospodarska in osebna odvisnost kmetov, socialna neenakost, zadolženost kmetov

DRAKONOVI ZAKONI IN NASTOP SOLONA

- _____ je prvi atenski zakonodajalec
- drakonski zakoni: zelo strogi, odprava krvnega maščevanja
- _____ = mali kmetje, ki oddajajo šestino pridelka, mnogi se zadolžijo in postanejo sužnji
- Solon: zametki demokracije – ljudstvo naj z glasovanjem odloča o državnih zadevah

SOLONOVA DRŽAVNA UREDITEV – TIMOKRACIJA

- Solonovi ukrepi: razdelitev Aten na 4 _____, izbris kmečkih dolgov, osvoboditev dolžnikov
- _____ = delitev državljanov na 4 premoženjske razrede (petstomerniki, vitezi, zevgiti, teti)
- politične pravice pripadajo Atencem z dovolj _____, brez njih so ženske, otroci in _____
- svet štiristotih je protiutež plemiškemu areopagu

POSLEDICE SOLONOVIH REFORM

- položaj posameznika ni več odvisen od njegovega stanu, temveč od njegovih _____
- razvoj trgovine in obrti
- nezadovoljni so _____ (odvzem dednih privilegijev, kopičenje posesti ni več možno) in _____ (premalo pravic, nepravilna razdelitev posesti)

PIZISTRAT - TIRANIJA

- _____ = oblika vladanja
- Pizistrat je naklonjen nižjim slojem, omogoči jim dobro življenje, da se ne bi ukvarjali z državnimi zadevami
- gospodarstvo: državni denar
kultura: Zevsovo svetišče, knjižnica
- obdobje tiranije se konča z ubojem tirana Hiparha leta 514

KLISTEN

- Atene razdeli na tri dele: mesto, zaledje in _____, iz teh pa sestavi _____ novih fil
- stranke so prisiljene k sodelovanju
- glavni politični organ: svet petstotih
- _____ = črepinjska sodba

Rešitve:

- kraljevina, kralj, arhontov
- Drakon, šestinarji
- file, timokracija, premoženja, sužnji
- sposobnosti, višji sloji, nižji sloji
- tiranija
- obalo, 10, ostrakizem

Vir: Nina Zupan. Učna priprava: Atene, 4. 3. 2003.

Katja Krašovec: Duhovni svet srednjega veka (za 2. letnik srednje strokovne šole)

NALOGA ZA PONOVIŠEV UČNE SNOVI:

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom in jo vnesi v spodnje geslo.

1. Kako v italijanščini poimenujemo smer in obdobje pozno-srednjeveške poezije v Italiji 'sladki novi stil'?

- A) dolce far niente
- C) dolce stil nuovo
- G) dolce vita
- E) dolce poesia nuova

2. V katero mesto se moramo odpraviti, če želimo obiskati rojstno mesto Danteja Alighierija?

- P) v Raveno
- R) v Padovo
- I) v Bologno
- E) v Firence

3. Kaj so bili Artur, Lancelot in Perceval?

- P) sveti trije kralji
- R) vitezi okrogle mize
- I) trije mušketirji
- E) ledeni možje

4. Leta 1415 v Konstanci obsodijo in nato sežgejo na grmadi:

- I) Martina Luthra
- J) Ivano Orleansko
- K) Jana Husa
- P) Johna Wycliffa

5. Tomaž Akvinski - sveti je učil, da do Boga vodita vera in:

- O) samota
- V) usoda
- E) razume

6. V katerem mestu se nahaja najstarejša evropska univerza?

- M) v Parizu
- V) v Bologni
- D) v Oxfordu

GESLO:

--	--	--	--	--	--

1. 2. 3. 4. 5. 6.

Rešitev: CERKEV

Vir: Katja Krašovec. Učna priprava: Duhovni svet srednjega veka, 24. 3. 2003.

Tatjana Velikonja: Smeri reformacije v Evropi (za 2. letnik gimnazije)

POGLOBITEV UČNE SNOVI:

1. Preberite spodnje besedilo in odgovorite na naslednja vprašanja:

1. Kje je deloval Kalvin?
2. Na čigav nauk se je naslonil?
3. Kaj je poudarjal?
4. Kakšen je njegov Bog?
5. Kaj pravi nauk o predestinaciji?
6. Kje je poudarek?

Zelo pomembno mesto med pobudniki reformacije ima ob Luthru Janez Kalvin (Jean Cauvin). Rodil se je 10. julija 1509 v Noyonu v severovzhodni Franciji. V Parizu, kjer je študiral teologijo in pravo, je postal navdušen pristaš luteranskega gibanja. Leta 1536 je v Baslu izdal svoje glavno teološko delo: 'Institutio religionis christianae' (Nauk krščanske vere). Največ je deloval v Ženevi, kjer je organiziral 'po boljši besedi reformirano Cerkev'. V svojem nauku se je Kalvin naslonil na Luthra, vtisnil pa mu je tudi svoje značilnosti. Njegova teologija je teocentrična. Rad je poudaril čast, ki jo je treba dati Bogu. Kalvinov Bog je strog Bog, ki se ga mora človek bati. Odtod tudi njegov nauk o predestinaciji in poudarek na pokorščini božji besedi.

Janez Kalvin je umrl 27. maja 1564 v Ženevi. S svojo osebnostjo je bistveno pripomogel, da je v Ženevi zaživela samostojna kalvinska ali reformirana Cerkev, ki se je postopoma razširila tudi v druge kraje.

PREDESTINACIJA:

Nekatere krščanske skupnosti (npr. kalvinska reformirana Cerkev in razne ločine) oznanjajo predestinacijo (praedestinare - naprej določiti): nauk, da je Bog ljudem že vnaprej določil večno pogubljenje ali zveličanje, in da se človek tej usodi ne more izogniti.

(Vir: S. Janežič, *Ekumenski leksikon*, Mohorjeva družba, Celje 1986.)

Rešitve:

1. Ženeva
2. Luthrov
3. čast, ki jo je treba dati Bogu
4. strog Bog, ki se ga mora človek bati
5. nauk, da je Bog ljudem že vnaprej določil večno pogubljenje ali zveličanje; človek se tej usodi ne more izogniti
6. pokorščina Božji besedi

2. Preberite spodnje besedilo in odgovorite na naslednja vprašanja:

1. Pod čigav vpliv je prišel?
2. Ali se je naslanjal na Luthra?
3. Kaj zahteva v svojih tezah?
4. Kaj uvaja v bogoslužje?
5. Kakšno cerkveno organizacijo je razvil?
6. Kaj se je po njegovi smrti zgodilo s cvinglijevci?

Ulrik Zwingli je eden izmed pobudnikov reformacije. Bil je sodobnik Martina Luthra, hodil pa je dokaj samostojno pot. Rodil se je 1. januarja 1484 v Wildhausu v Švici. Študiral je v Baslu, Bernu in na Dunaju ter pod vplivom Erazma Rotterdamskega postal navdušen humanist. Leta 1506 je bil posvečen v duhovnika, nakar je služboval v raznih krajih.

Že pred Luthrovim nastopom je Zwingli leta 1516 začel razvijati svojo pot reformacije. Ko je leta 1519 prišel v Zürich, je posebno v tem mestu razširjal svoje radikalne ideje. Leta 1523 je na javni razpravi predstavil svojih 67 tez. V njih zahteva, naj se vse ureja na podlagi svetega pisma in naj o cerkvenih zadevah razsoja državna oblast (državno cerkvenstvo). Rimsko hierarhično oblast zavrača, v bogoslužje pa naj bo uveden nemški jezik.

Zwingli je skušal svojo dejavnost razširiti po vseh Švici in deloma tudi Nemčiji, vendar je kmalu prišel v spor z drugimi reformatorji pa tudi s civilnimi oblastmi. V boju med Zürichom in okoliškimi katoliškimi kantoni je 11. oktobra 1531 padel, star komaj 47 let. Tako ni utegnil organizirati svoje samostojne verske skupnosti cvinglijanske reformatorske smeri. Zwinglijevi pristaši so se po smrti svojega voditelja večinoma pridružili kalvinskemu reformatorskemu gibanju. Kljub temu je Zwinglijev vpliv ostal živ, posebno v Zürichu, tudi v naslednjih stoletjih.

(Vir: S. Janežič, *Ekumenski leksikon*, Mohorjeva družba, Celje 1986.)

Rešitve:

1. Erazem Rotterdamski
2. Ne, samostojna smer
3. vse naj se ureja na podlagi Svetega pisma, o cerkvenih zadevah razsoja državna oblast (državno cerkvenstvo)
4. nemški jezik
5. ni
6. združitev s kalvinci v reformirano cerkev

3. Izpolnite preglednico.

KALVIN	razlike/podobnosti	ZWINGLI
	Kraj	
	Vpliv	
	Poudarki	
	Cerkvena organizacija	
	Zahteve	
	Predestinacija	

Rešitve:

KALVIN	razlike/podobnosti	ZWINGLI
Ženeva	Kraj	Zürich
Luther	Vpliv	Erazem Rotterdamski
Pokorščina Božji besedi	Poudarki	Sveto pismo
Da	Cerkvena organizacija	Ne
Čast, ki jo je treba dati Bogu	Zahteve	Državno cerkvenstvo
Da	Predestinacija	Ne

Vir: Tatjana Velikonja. Učna priprava: Smeri reformacije v Evropi, 1. 4. 2003.

Bojan Vukšinič: Križarske vojne (za 2. letnik gimnazije)

POGLOBITEV UČNE SNOVI:

Navodila: Preveri besedilo in skupaj s sosedom odgovori na vprašanja.

Duhovno-viteški redovi:

Novo ustanovljene križarske države so bile izpostavljene muslimanskim napadom. Za obrambo so nastajali duhovno-viteški redovi (menihi v oklepih): templarji, ivanovci, nemški viteški red.

Templarji so dobili ime po Salamonovem templju v Jeruzalemu. Red je bil ustanovljen leta 1118 z namenom ščititi romarje, ki so potovali po sveti deželi. Po vojnah so se preselili v Francijo, kjer so se ukvarjali z denarnimi posli in obogateli.

Ivanovci ali špitalarji (pred križarskimi vojnami skrbeli za bolne romarje v Jeruzalemu). Posvetijo se svetemu Janezu Krstniku, v 16. stoletju znani pod imenom Malteški vitezi.

Nemški viteški red ustanovljen leta 1190, po križarskih vojnah v službi nemškega cesarja Friderika II., pri bojih in pokristjanjevanjih poganov na severovzhodnih mejah nemškega cesarstva.

(Po: Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 30-32)

1. Kateri duhovno-viteški redovi so nastali za obrambo križarskih držav?
2. S kakšnim namenom so bili ustanovljeni templjarji in s čim so se ukvarjali po vojnah?
3. Kako so se še drugače imenovali ivanovci?
4. V čigavi službi je bil nemški viteški red po križarskih vojnah?

Rešitve:

1. Nastali so: templjarji, ivanovci in nemški viteški red.
2. Z namenom ščititi romarje, kasneje pa se ukvarjajo z denarnimi posli.
3. Špitalarji, kasneje Malteški vitezi.
4. V službi nemškega cesarja Friderika II.

Vir: Bojan Vukšinič. Učna priprava: Križarske vojne, 7. 3. 2003.

Mateja Erman: Državljska vojna v ZDA (za 3. letnik gimnazije)

NALOGE NA LITERARNE ODLOMKE:

»Poglej, Marie,« je rekel St. Clare ženi, »končno sem ti pripeljal kočijaža, kakor si ga naročila. Povem ti, da je črn in trezen kakor mrtvaški voz in te bo vozil kakor za pogrebom, če želiš. Odpri oči, no, in ga poglej.«

Marie je odprla oči in jih uprla v Toma.

»Vem, da se bo napil,« je rekla.

»Ne, garantirano pobožno in trezno blago je.«

»No, upam, da se bo dobro obnesel,« je rekla gospa; »pričakujem pa tega ne.«

(iz knjige Harriet Beecher Stowe: Koča strica Toma, Ljubljana: MK, 1985)

1. Ugotovi, kako je St. Clare poimenoval sužnja Toma.
2. Na podlagi odlomka izlušči, kakšen odnos so imeli belci do sužnjev.
3. Kaj misliš, je bila taka situacija bolj značilna za Jug ali za Sever ZDA? Zakaj?

»No, gospa,« je rekel St. Clare, ko so neke nedelje udobno sedeli pri kosilu, »in kakšen je bil današnji jedilnik v cerkvi?«

»O, dr. G. je sijajno pridigal,« je rekla Marie. »Prav tako pridigo je imel, kakor bi jo moral ti slišati. Točno je izrazil vse moje nazore.«

»To je moralo biti sila poučno,« je rekel St. Clare, »in predmet je moral biti sila obsežen.«

»Pokazal je,« je rekla Marie, »kako prihajajo ves družbeni red in vse razlike od Boga; in kako je primerno, veš, in lepo, da so nekateri visoki in drugi nizki in da so nekateri rojeni, da vladajo, in drugi, da služijo, in vse to, veš. In tako lepo je vse to izpovedal proti vsej tej neumnosti, ki jo govore o suženjstvu, in tako prepričljivo je dokazal, da je Sveto pismo na naši strani in da podpira vse naše zakone. Samo tega si želim, da bi ga bil ti slišal.«

(iz knjige Harriet Beecher Stowe: Koča strica Toma, Ljubljana: MK, 1985)

1. Ali je Marie naklonjena suženjstvu?
2. Kako utemelji uvedbo suženjstva, na kakšen način?
3. Razmisli, zakaj so se na Jugu tako oklepali suženjstva.

»Tisti ponedeljkov večer je v dimasti svetlobi peronskih luči Orry opazil, da je dežela že napravila korak dalje, kar zadeva širjenje vojne. Prepoten možakar v srajci je s kredo pisal na tablo zadnje novice. Predsednik Lincoln, tako je oznanjala ena od njih, je izjavil, da se pripravlja upor, in je pozval ljudstvo, naj se prostovoljno javi v vojaško službo. Vojska bi potrebovala petinsedemdeset tisoč prostovoljcev, ki naj bi v njej služili tri mesece.«

(iz knjige John Jakes: Sever in jug, Maribor: ZOM, 1986)

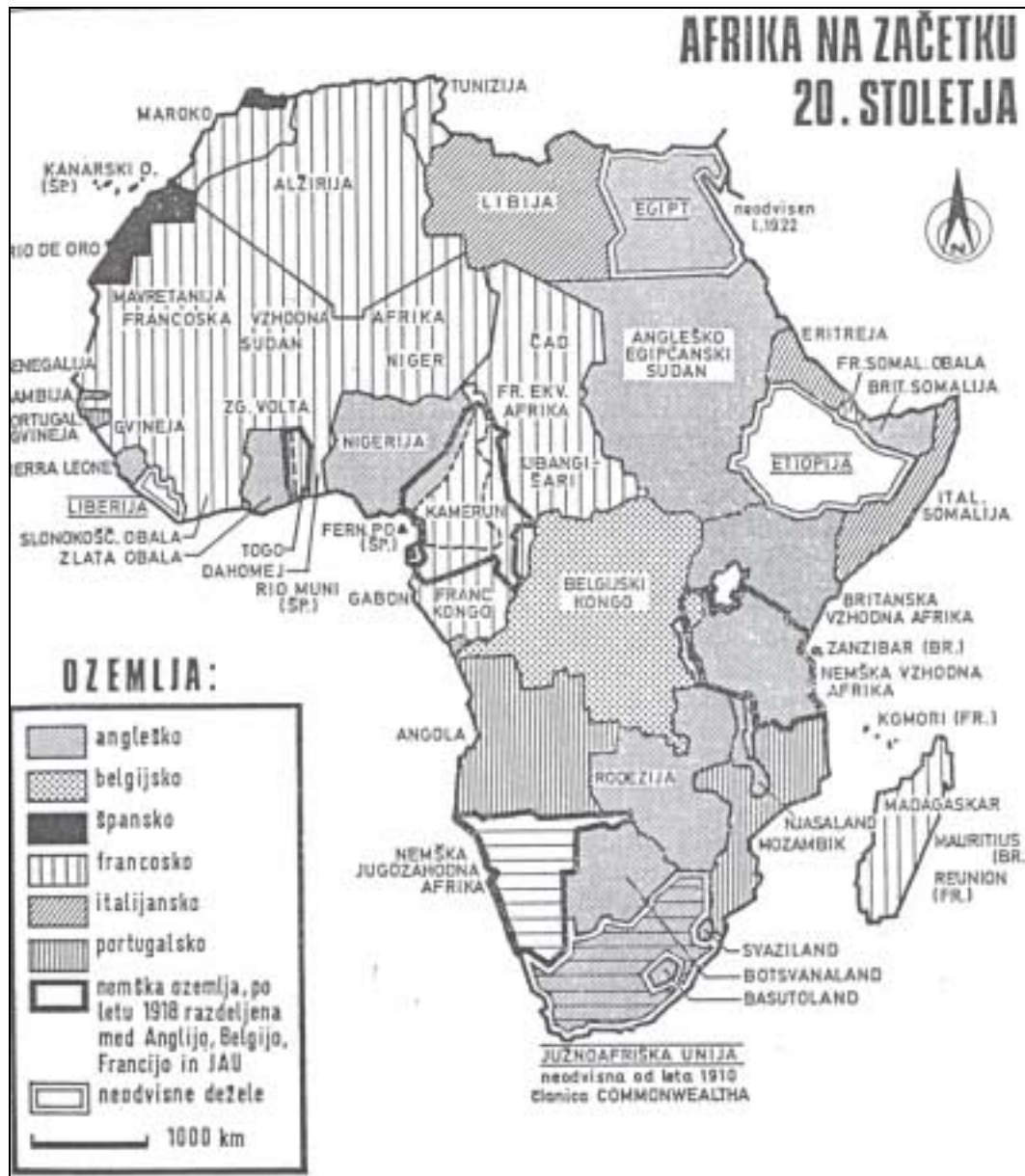
1. Je vojna res trajala tri mesece, kakor je napovedal Lincoln?
2. Je to predvideno število prostovoljcev zadostovalo?
3. Kaj misliš, so se ljudje radi odzvali na predsednikov poziv?

Vir: Mateja Erman. Učna priprava: Državljska vojna v ZDA. 7. 4. 2003.

Gregor Koler: Afrika in Indija (za 3. letnik gimnazije)

PONOVITEV IN POGLOBITEV UČNE SNOVI:

1. Kolonialna razdelitev Afrike

Ki-Zerbo, J. (1977). Zgodovina črne Afrike. Ljubljana: Založba Borec, str. 425.

Katera imperija sta imela v Afriki največ posesti?

Katera ozemlja je imela v posesti Italija?

Razmislite, na kaj se je hotela Italija navezati z osvojitvami v Afriki.

Rešitve:

- Velika Britanija in Francija
- Libijo, Eritrejo in Somalijo
- Hotela se je navezati na rimsko sredozemsko politiko

2. Samostojni državi Etiopija in Liberija

Samostojna država je ostalo veliko etiopsko ali abesinsko cesarstvo, ki je obstajalo že skoraj dva tisoč let. [...] Pod cesarjem Menelikom II. so izbruhnili odločilni obračuni s kolonialnimi silami in 1896 je Menelikova vojska pri Adui premagala Italijane, ki so po zavzetju Eritreje hoteli zasesti še Abesinijo. S to zmago si je Abesinija ohranila samostojnost. Menelik je državo še razširil in vzpostavil hierarhično zelo razčlenjeno socialno sestavo družbe, v kateri je bilo najmočnejše amharsko pleme. To je predstavljalo vojaško in uradniško elito. Veliko vlogo in pomen je imela krščanska koptska cerkev, ki je ustvarjala miselnost, da je Etiopija naslednica Salamonovega kraljestva. [...]

Kateri dogodek je bil odločilen za ohranitev samostojne Abesinije?

Kakšno državo je vzpostavil cesar Menelik II.?

Druga samostojna država je bila republika Liberija, ustanovili so jo osvobojeni ameriški črnci, ki so se od leta 1820 naseljevali in kupovali zemljo na zahodnoafriški obali. Leta 1824 je iz teh kolonistov nastala država Liberija (svobodna) z glavnim mestom Monrovia v čast ameriškega predsednika Jamesa Monroeja. Vlado je najprej predstavljal guverner, ki ga je imenovala ameriška vlada, 1847 je bila razglašena neodvisnost republike in izdana ustava narejena po ameriškem zgledu. Že 1848 je to afriško državo priznala večina evropskih držav, ne pa tudi ZDA, to so storile šele 1862, kajti lastniki sužnjev iz južnih držav ZDA niso bili pripravljene priznati državo, ki so jo ustanovili nekdanji sužnji. (Granda, S., Rozman, F. (2001). Zgodovina 3, Učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 94.)

Kdo je ustanovil Liberijo in kakšen je simbolni pomen imena države?

Kdaj je bila razglašena neodvisnost republike?

Zakaj so ZDA priznale državo šele 1862?

Rešitve:

- Zmaga nad italijanskimi četami pri Adui 1896.
- Hierarhično državo z razčlenjeno sestavo družbe.
- Ustanovili so jo osvobojeni ameriški črnci. Ime države pomeni "svobodna".
- Leta 1847.
- Lastniki sužnjev iz južnih držav ZDA niso hoteli priznati države, ki so jo ustanovili sužnji.

3. Veliki upor v Indiji 1857

- nezadovoljstvo zaradi angleškega vmešavanja v indijske notranje zadeve
- aneksije številnih kneževin
- agrarna reforma, ki se je Indijcem zdela krivična
- indijski vojaki (sepoji) niso hoteli z zobmi odpirati nabojev za puške, ker so bili namazani z živalsko maščobo, ta pa je bila hindujcem in muslimanom prepovedana.

Označi kateri so bili razlogi (R) in kaj je bil neposreden povod (P) za upor!

Rešitve: R, R, R, P

4. Širjenje zahodne kulture in tehnični razvoj

»Uredili so zemljiški kataster in upeljali enoten davčni sistem. Obsežne namakalne naprave so vsaj v Pendžabu in v Gangeški dolini skrbele, da kmetovalcem ni zmanjkalo vode. Zgradili so omrežje cest, spočetka predvsem s strateškimi nameni, ki so povezovala prostrana območja in olajšala trgovanje. Z železnicami, brzojavom in vsedeželnimi poštnimi zvezami je Indija dobila aparat, ki ga potrebuje moderna država. V Indiji so odprli univerze, tehniške šole kot Roorke Engineering College, zavode za medicino in za drugi študij.«

(Panikarr, K.M. (1967). Azija in zahodno gospostvo. Ljubljana: DZS, str. 144.)

Pod vplivom angleškega liberalizma so v zahodni kulturi vzgojeni Indijci osnovali prvo politično stranko, imenovano Indijski nacionalni kongres, ki je bila ustanovljena 1885. Konec 19. stoletja se je razvilo tudi gibanje, ki je poudarjalo samozavest Indijcev in vračanje v lastno kulturo.

(Granda, S., Rozman, F. (2001). Zgodovina 3, Učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 97.)

Katere so bile najpomembnejše pridobitve na področju tehnike?

Kako sta angleška kultura in šolstvo vplivala na politično zavest Indijcev?

Rešitve:

- To so bili namakalni sistemi, ceste, telegraf in poštni zveze, železniške proge.
- Postali so zavedni in leta 1885 so ustanovili Indijski nacionalni kongres, svojo prvo politično stranko.

Vir: Gregor Koler. Učna priprava: Afrika in Indija, 8. 4. 2003.

Sabina Grabljevec: Slovenci - obdobje slogaštva (1875-1890) (za 3. letnik gimnazije)

VPRAŠANJA NA UČBENIŠKO BESEDILO: Uradništvo

Z avstrijsko okupacijo Bosne 1878 se je število južnih Slovanov v monarhiji precej povečalo, zaradi česar se jim je dvignila samozavest in jim dala novo upanje. Liberalni nemški krogi takšne cesarjeve politike niso podpirali. Cesar je vojsko in zunanje zadeve osebno nadziral. Nasploh je bila vlada ves čas bolj odgovorna cesarju kot parlamentu, zato so ministre radi označevali za cesarske. Ministre, ki se niso strinjali s cesarjevo bosansko politiko, so odslovili, vladar pa je 1879 zaupal sestavo nove vlade grofu Edvardu Taaffeju. Bil je privrženec konservativnejših političnih nazorov. Politična podlaga Taaffejeve vlade je bila koalicijska narodnih nenemških strank z nemškimi klerikalci in konservativci. Ta vlada je obstajala vse do 1893 in ni imela le najdaljšega mandata, ampak so se v njenem obdobju zgodile spremembe, ki so bile za Slovence nadvse pomembne: Slovenci so politično dozoreli. Največje koristi so imeli na Kranjskem, kjer je bil v letih 1880–92 deželni predsednik, to je zastopnik interesov osrednje vlade, Slovenec Andrej Winkler. To je pripomoglo k širjenju slovenskega uradovanja in nastavljanju domačega uradništva. Deželni glavarji, voditelji deželne samouprave, ki so načelovali deželnemu zboru, so bili na Kranjskem odslej Slovenci. Nasploh je ta dežela zdaj nesporno veljala za slovensko. Izboljšal se je tudi položaj Slovencev na Štajerskem. Po 1884 so bili namestniki deželnega glavarja Slovenci. Tudi na Goriškem je bil politični razvoj naklonjen Slovincem, ker se je morala država ozirati nanje zaradi italijanskega političnega gibanja. Tam so že pred tem dobili namestnika deželnega glavarja. Tudi v Trstu so postajali Slovenci vse pomembnejši za državo zaradi naglo rastočega italijanskega iredentizma. Na splošno si je slovenski jezik pridobil v tem času več pravic tudi v drugih deželah, vendar ne bistvenih. Tako je bilo na primer treba uradovati v slovenščini s tistimi državljani, ki so to hoteli, ne pa zgolj s tistimi, ki drugega jezika niso znali. Žal pa oblast ni skrbel za dosledno izpolnjevanje Nenemcem naklonjenih odredb. Zlasti se je to poznalo na Koroškem, kjer se državni predpisi, ki naj bi koristili Slovincem, niso dosledno izvajali. Ustavljen je bil le državni pritisk z vrha, lokalna samovolja birokratov pa ni bila omejena. Nekatere nižje gimnazije so dobile razrede s slovenskim učnim jezikom. Slovenski dijaki so imeli materinščino za obvezen učni predmet. Žal pa je bilo to marsikje odvisno od želje staršev, ki pa so pod pritiskom, lokalnim Slovincem nenaklonjenih oblastnikov hitro popustili. Mnogi so živeli tudi v prepričanju, da zadošča domače znanje materinščine, za širše in višje družbeno okolje pa sta pomembni italijanščina ali nemščina.

Granda, S., Rozman, F. (1999). Zgodovina 3. Učbenik za tretji letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 117.

1. Kateri deželi so spremembe vlade Taaffejeve vlade najbolj koristile?
2. Kaj je Kranjski prinesel slovenski deželni predsednik?
3. Kakšno funkcijo opravlja deželni glavar?
4. Kako se je izboljšal položaj Slovencev na Štajerskem?
5. Zakaj je država vse bolj upoštevala Slovence na Goriškem in v Trstu?
6. Ali je vlada dosledno izpolnjevala vladne odredbe glede uradovanja v slovenskem jeziku?
7. V kateri deželi je to imelo največje posledice in kako se je to kazalo?

Rešitve:

1. Kranjski.
2. Možnost širjenja slov. uradovanja, nastavljanje slov. uradništva.
3. Je voditelj deželne samouprave, ki načeluje deželnemu zboru.
4. Po letu 1884 so bili namestniki dež. zbora Slovenci.
5. Zaradi italijanskega političnega gibanja, iredentizma.
6. Ne.
7. Na Koroškem. Lokalna samovolja birokratov. Učenje in pouk slovenskega jezika pogosto odvisna od staršev.

Vir: Sabina Grabljevec. Učna priprava: Slovenci - obdobje slogaštva (1875-1890), 17. 3. 2003.

Erna Strniša: Nova politična podoba Evrope po letu 1870 (za 3. letnik gimnazije)

PONOVITEV IN POGLOBITEV UČNE SNOVI:

1. RAZVOJ INDUSTRIJE IN ŽIVLJENJSKI STANDARD

Oglej si tabelo in ugotovi, katere države so se konec 19. stoletja najhitreje gospodarsko razvijale.

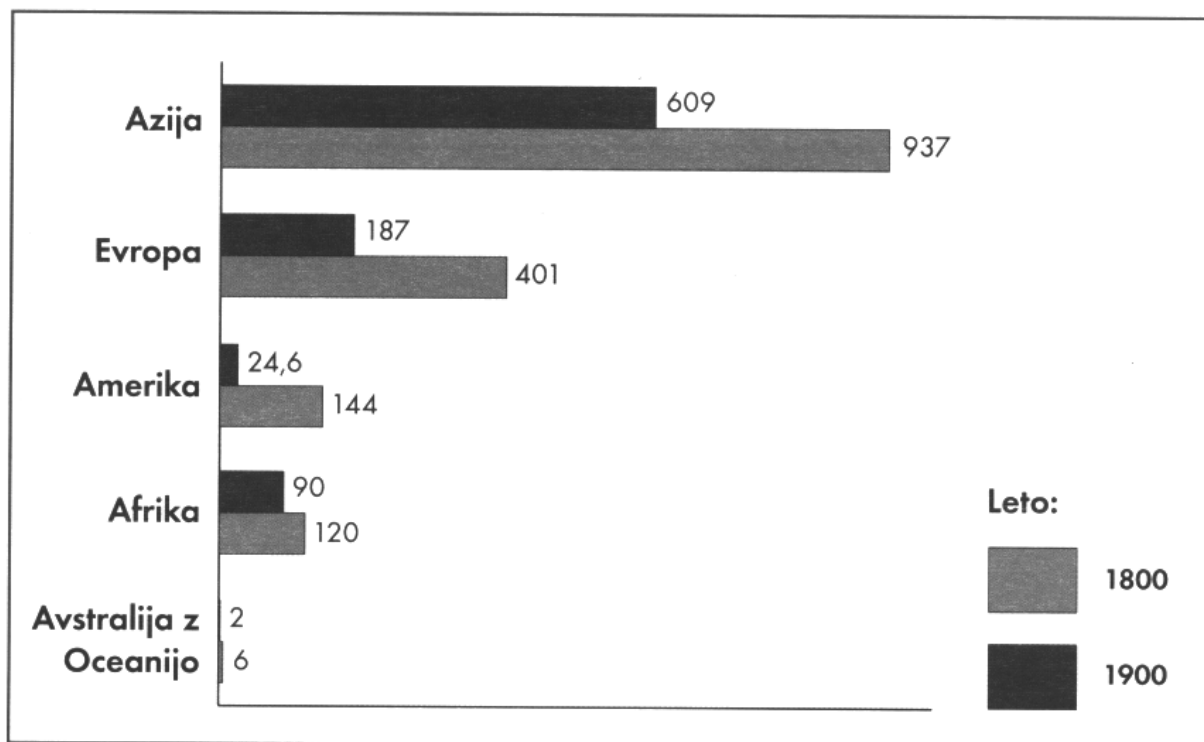
Tabela: Delež večjih držav v svetovni industrijski proizvodnji v obdobju 1870-1900.

Leto	Velika Britanija	Francija	ZDA	Nemčija	Rusija	Ostali svet
1870	32 %	10 %	23 %	13 %	4 %	18 %
1900	18 %	8 %	31%	14 %	6 %	23 %

(Vir: Kastelic, A., Končan, B. (2001). Delovni zvezek za 3. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 88.)

Oglej si graf in ugotovi: na katerih celinah je prebivalstvo najhitreje naraščalo? Zakaj je prišlo do tako hitrega naraščanja svetovnega prebivalstva? Kako so ponekod reševali ta problem?

Graf: Rast svetovnega prebivalstva: (v milijonih)

(Vir: Kastelic, A., Končan, B. (2001). Delovni zvezek za 3. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 88.)

2. POLITIČNI ZEMLJEVID EVROPE IN SVETA

Italija: združitev pod vodstvom Piemonta končana leta 1870.

Nemčija: združena v nemško cesarstvo leta 1871.

Francija: tretja republika. S koncem diktature Napoleona III se prične večja demokratizacija. Druga največja kolonialna sila sveta.

Velika Britanija: viktorijansko obdobje. Največja kolonialna sila.

Avstro-Ogrska: dualistična ureditev (1867). Zunanjepolitična šibkost.

Dopolni nemi zemljevid na naslednji strani tako, da k posamezni številki pripišeš ime britanske kolonije, ki jo ta številka označuje na zemljevidu.

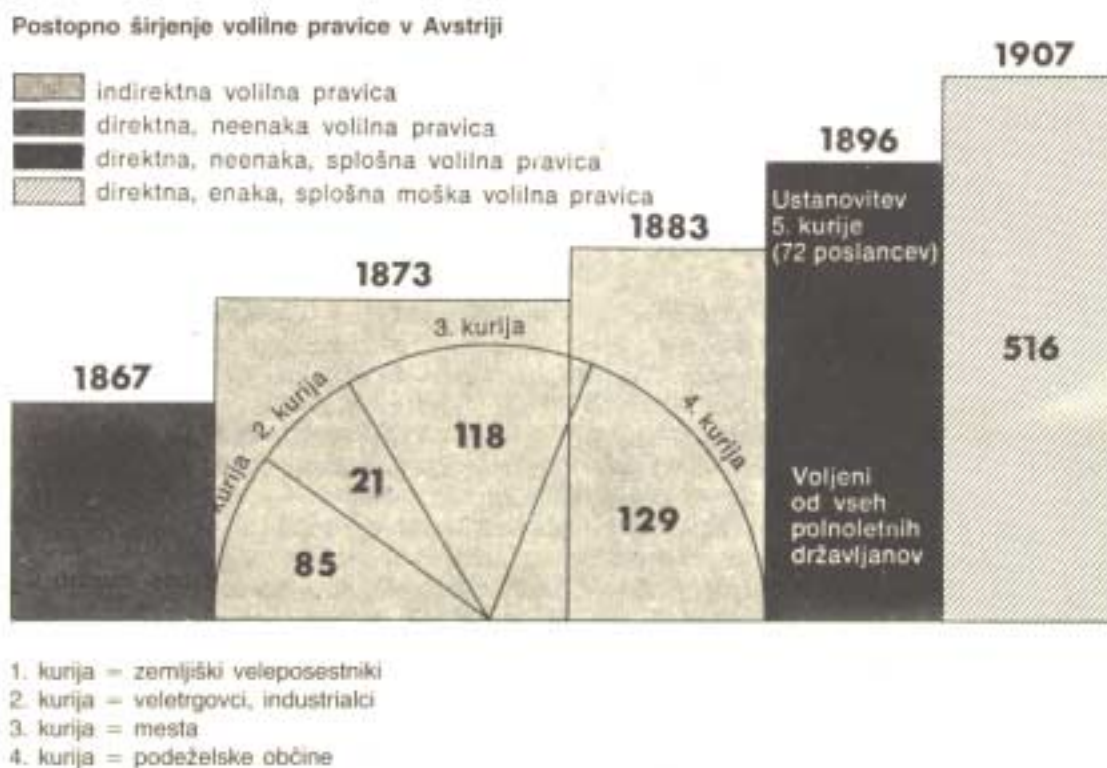
(Vir: Kastelic, A., Končan, B. (2001). Delovni zvezek za 3. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 97.)

3. V 2. polovici 19. stoletja se v Evropi uveljavita **ustavni sistem** in **parlamentarizem**. Volilni cenzus se niža, vse več ljudi ima **volilno pravico**. Na volitvah se odločajo za različne politične in strankarske opcije. Postopno se uveljavi splošna in enaka volilna pravica za vse moške.

Kaj je parlamentarizem? V katerih evropskih državah imamo resnični parlamentarizem?

Na listu si ogledaj graf, ki ponazarja širjenje volilne pravice v Avstriji. Kdaj je bila uvedena splošna, kdaj splošna in enaka volilna pravica? Kakšna je razlika med njima?

Postopno širjenje volilne pravice v Avstriji

(Vir: Grobelnik, I., Voje, I. (1983). Zgodovina 3. Ljubljana: DZS, str. 147)

4. Preberi odlomke iz sklepov **berlinskega kongresa** (1878), ki zadevajo balkanske države in odgovori na vprašanja.

DOLOČBE BERLINSKEGA KONGRESA (odlomek)

V IMENU VSEMOGOČNEGA BOGA!

Njegovo veličanstvo nemški cesar in kralj Prusije, Njegovo veličanstvo cesar Avstrije, kralj Češke in apostolski kralj Ogrske, predsednik Francoske republike, Njeno veličanstvo kraljica Velike Britanije in Irske, cesarica Indije, Njegovo veličanstvo car vseh Rusij in Njegovo veličanstvo cesar Osmanov, v želji, da uredijo v duhu reda v Evropi in v soglasju z določbami pariške pogodbe z dne 30. marca 1856 tista vprašanja, ki so nastala na Vzhodu po dogodkih zadnjih let (...), so bili soglasno mnenja, da bi sestanek na kongresu dal največje možnosti za dosego sporazuma. Imenovana veličanstva in predsednik Francoske republike so imenovali svoje pooblaščenca (sleda imena). Ti so se na predlog avstro-ogrskega dvora in na vabilo nemškega dvora sestali v Berlinu s polnomočji, ki so jih izmenjali in ugotovili njihovo pravilnost ter veljavo. Ko so se med seboj srečno sporazumeli, so sprejeli naslednje člene:

1. ČLEN: Bolgarija se uveljavlja kot avtonomna in tributarna kneževina pod suverenostjo Njegovega cesarskega veličanstva sultana; imela bo krščansko vlado in narodno milico.
25. ČLEN: Avstro-Ogrska bo zasedla in upravljala deželi Bosno in Hercegovino. Ker vlada Avstro-Ogrske ne želi prevzeti uprave v Novopazarskem sandžaku, (...) bo osmanska uprava tam še naprej izvrševala svoje funkcije.
26. ČLEN: Visoka porta priznava neodvisnost Črne gore, prav tako pa tudi vse visoke pogodbene stranke, ki je doslej niso priznavale.
34. ČLEN: Visoke pogodbene stranke priznavajo neodvisnost kneževine Srbije (...)
36. ČLEN: Srbija dobi ozemlja, ki jih vključuje naslednja razmejitev: (sledi natančna določitev nove meje med Srbijo in Bosno, Turčijo (Makedonijo) ter Bolgarijo. S tem se je Srbija povečala za Niš, Piro, Vranje in Toplico).
43. ČLEN: Visoke pogodbene sile priznavajo neodvisnost Romunije (...)
- (Vir: Gestrin, F., Melik, V. (1989). Zgodovinska itanka 7. Ljubljana: DZS, str. 65-67.)

- Katere države so bile udeležene na kongresu?
- Kateri so bili najpomembnejši sklepi, ki so zadevali balkanske države? Katera velesila se je morala odpovedati vplivu na Balkanu?
- Avstrija je leta 1908 anektirala Bosno, kar je pripeljalo do zaostitve odnosov s _____.

POVEZOVANJA MED DRŽAVAMI:

Avstro-Ogrska, Italija in Nemčija se leta 1882 povežejo v _____.

Velika Britanija, Francija in Rusija sklenejo leta 1904 protizvezo, imenovano _____.

Rešitve:

1. -ZDA, Nemčija - Azija, Evropa, Amerika.

- Do naraščanja svetovnega prebivalstva je prišlo zaradi dviga življenjskega standarda in podaljšanja življenjske dobe. K temu so prispevala nova odkritja v medicini. Konec je bilo lakot in epidemij. - Problem prenaseljenosti so reševali tudi z izseljevanjem.

2. 1-Britanska severna Amerika, 2-Egipt, 3-Sudan, 4-Rodezija, 5-Južna Afrika, 6-Indija, 7-Avstralija, Nova Zelandija

3. - Parlamentarizem je oblika vladavine, kjer je vlada popolno ali delno odgovorna parlamentu. Resnični parlamentarizem je v tem času obstajal predvsem v VB in Franciji.

- 1896: splošna volilna pravica (ne pa enaka - še vedno obstaja sistem kurij); 1907: splošna in enaka volilna pravica (kurije odpravljene)

4. - Nemčija, Avstro-Ogrska, Francija, Velika Britanija, Rusija, Turčija

- Bolgarija dobi avtonomijo, Srbija, Črna Gora in Romunija pa neodvisnost. Srbija se poveča. Avstro-Ogrska dobi v upravo Bosno in Hercegovino. - Rusija se odpove vplivu (in pridobitvam).

- Srbijo

- trozvezo, antanta

Vir: Erna Strniša. Učna priprava: Nova politična podoba Evrope po letu 1870, 14. 3. 2003.

Maja Jamnik: Atlantska listina (za 4. letnik gimnazije)

ZAPIS UČNE SNOVI IN PONOVIŠEV:

Dopolni manjkajoče besede oz. besedne zveze.

Predsednik ZDA _____ in _____ Winston Churchill sta se 9. 8. 1941 skrivaj sestala na britanski _____ Prince of Wales v _____ zalivu Placintia (ob kanadski obali). Tam sta _____ podpisala _____ (novofundlandsko listino). S to izjavo sta določila NAČELA ZA _____ UREDITEV SVETA.

Dne 24. 09. je listino podpisala tudi _____. Izjavo, da listino sprejemajo kot skupen program, so kmalu podpisale vlade vseh držav, ki so bile v vojni s silami osi. Listina je tako omogočila nastanek VELIKE _____. V _____ so 1. januarja 1942 njene temeljne točke vključili v _____ ZDRUŽENIH NARODOV.

Sklepi ki jih listina vsebuje:

⇒ _____ in _____ v tej vojni ne iščeta dobička.

⇒ nobenih _____ sprememb

brez svobodno izražene volje

prizadetega prebivalstva

⇒ pravica vseh narodov, da si sami

izberejo obliko _____

⇒ _____ narodom se vrnejo

suverene pravice in svobodno izvoljene vlade

⇒ enak dostop do _____ in

_____, izboljšanje gospodarskega

sodelovanja, razmer _____

in socialne varnosti

⇒ svobodna _____

⇒ odpoved uporabi _____ in razorožitev

narodov, ki so nevarni za mir.

(Pavliha, B. (1999). Zgodovina na maturi 2000. Ljubljana: ICO.)

Rešitve:

- Franklin D. Roosevelt
- premier Velike Britanije
- vojni ladji
- v novofundlandskem
- 12. 8.
- ATLANTSKO IZJAVO
- POVOJNO
- SZ
- PROTIFAŠISTIČNE KOALICIJE
- Washingtonu
- DEKLARACIJO

Sklepi ki jih listina vsebuje:

1. ZDA in Velika Britanija v tej vojni ne iščeta dobička, ne teritorialnega ne drugega;
2. nobenih ozemeljskih sprememb brez svobodno izražene volje prizadetega prebivalstva;
3. pravica vseh narodov, da si sami izberejo obliko vladavine;
4. podjarmljenim narodom se vrnejo suverene pravice in svobodno izvoljene vlade;
5. enak dostop do surovin in trgovanja, izboljšanje gospodarskega sodelovanja razmer delavcev in socialne varnosti;
6. življenje v miru brez strahu in stiske;
7. svobodna plovba;
8. odpoved uporabi sile in razorožitev narodov, ki so nevarni za mir.

Vir: Maja Jamnik. Učna priprava: Oblikovanje protifašistične koalicije. 25. 4. 2003.

Tretji del:

AVTENTIČNE NALOGE

Urška Slapšak: Naselitev Slovanov in Karantanija (za 6. razred osemletne osnovne šole)

UVODNA MOTIVACIJSKA NALOGA

Odgovori na vprašanja in izpolni prazna polja v geslu. Dobil boš naslov učne ure.

1. Pripadnik nižjega plemstva v službi vladarja ali večjega trgovca.

9

--	--	--	--	--	--

2. Slog, ki je prevladoval med 10. in 13. stoletjem.

3

8

1

--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Tip beneške ladje na vesla.

2

10

7

--	--	--	--	--	--

4. Član samostanskega verskega reda.

5

--	--	--	--	--

5. Dobrodelna ustanova za bolnike in reveže.

4

--	--	--	--	--	--

6. Umentostni slog, ki je sledil romantiki.

6

11

--	--	--	--	--	--	--

Geslo:

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Rešitve:

1. vitez

2. romantika

3. galeja

4. menih

5. špital

6. gotika

Rešitev: KARANTANIJA

Vir: Urška Slapšak. Učna priprava: Naselitev Slovanov in Karantanija, 12. 5. 2003.

Urška Slapšak: Naselitev Slovanov in Karantanija (za 6. razred osemletne osnovne šole)

PONOVITVENA NALOGA: IGRAVLOG: Ustoličevanje koroških vojvod

Opisovalec:

Ta obred, ki je velika posebnost karantanske družbe, se je začel pri knežjem kamnu pri Krnskem gradu. Po smrti starega vojvode se je ljudstvo (zbor prvakov in knezov) zbralo, da bi izbrali novega kneza iz knežje rodbine.

Ustoličevalec (kosez) pričakuje novega vojvodo na knežjem kamnu v pozi sodnika.

Ob njem je ljudstvo.

Pred njega pride bodoči vojvoda, ki so ga preoblekli v kmečko obleko (sive hlače, siv suknjič z rdečim pasom, rdečo torbo, siv plašč, siv klobuk s sivo torbico in kmečke čevlje z rdečimi vezalkami). V eni roki drži pisanega bika, v drugi pa kobilo.

Kmet, kosez (ustoličevalec) s slovenskem jeziku postavi nekaj vprašanj vojvodi.

KMET: 'Kdo prihaja?'

LJUDSTVO: 'Ta je knez dežele.'

KMET: 'Ali je pravičen sodnik, ali skrbi za blagor dežele, ali je svobodnega stanu, da bo vreden? Ali je spoštovalec in branilec krščanske vere?'

LJUDSTVO: 'Je in bode.'

KMET: 'Vprašam torej, po kateri pravici me sme odstraniti s tega sedeža?'

LJUDSTVO: 'S 60 denarji, s temi pisanimi živalmi in z oblačili, v katerega je bil knez oblečen, tudi bo napravil tvojo hišo svobodno, brez davka.'

Opisovalec: Nato je kosez rahlo udaril vojvodo po licu, mu naročil naj bo dober sodnik in se vzdignil s stola. K sebi je vzel imenovane živali in sedež prepustil vojvodi. Le ta je sedežu zavihtel meč na vse strani neba, saj je s tem prisegel na deželni mir in da bo pravičen sodnik. Nato je iz klobuka spil še požirek vode in obred je bil pri knežjem kamnu končan.

Nato so se napotili v Gosposvetsko cerkev, kjer ga škof blagoslovi, od tam pa se odpravijo na Gosposvetsko polje, kjer je vojvoda na vojvodskem stolu podeljeval fevde.

Vir: Urška Slapšak. Učna priprava: Naselitev Slovanov in Karantanija, 12. 5. 2003.

Majda Sedej: Rimljani v naših krajih (za 6. razred osemletne osnovne šole)

REBUS

S pomočjo rebusa ugotovijo dve besedi in ju razložijo. Rešitev: rimska cesta (cesta, ki so jo gradili Rimljani) kot uvod v učno snov Rimljani na Slovenskem.

Miran Jarc, ELEGIJA

O, posvečena zemlja ta,
Kjer kri je napojila tla.

(...)

			S	K	
--	--	--	---	---	--

			T	
--	--	--	---	--

Vir: Majda Sedej. Učna priprava: Rimljani v naših krajih, 28. 3. 2003.

Majda Sedej: Rimljani v naših krajih (za 6. razred osemletne osnovne šole)

PONOVITEV UČNE SNOVI

Učitelj vsakemu učencu razdeli en listek z eno besedo (npr. Kelti, čas cesarja Avgusta, province, rimska cesta, miljniki, romanizacija, pohorski marmor, obdelovanje gline, steklarske delavnice, noriško železo, kmetijstvo, vinska trta, amfore za olje, plug, bog Mitra, krščanstvo, Emona, forum, vodovod, kanalizacija ...)

Na to besedo mora učenec sestaviti en stavek za zgodbo, ki se začne: 'Janez in Mojca sta se odločila bolje spoznati rimsko kulturo na naših tleh ...'
Zgodbo nadaljujejo učenci. Na ta način ponovijo učno snov.

Vir: Majda Sedej. Učna priprava: Rimljani v naših krajih, 28. 3. 2003.

Petra Erman: Frankovska država (za 6. razred osemletne osnovne šole)

DIDAKTIČNA NALOGA:

V razpredelnici učenci poiščejo besede. Črke, ki jim ostanejo, pa sestavljajo naslov učne ure. Učenci jih prepišejo na črtice:

_____ A

A	L	A	D	I	N	M	F
R	R	A	N	K	O	O	V
A	S	K	A	D	R	Š	Ž
B	M	O	H	A	M	E	D
C	D	Ž	A	M	I	J	A
I	A	V	K	O	R	A	N

V preglednici so besede:

- vodoravno: Aladin, Mohamed, džamija, koran
- navpično: Arabci, mošeja

Rešitev: Frankovska država

Vir: Petra Erman. Učna priprava: Frankovska država, 2. 4. 2003.

Katja Makše: Kje in kako so živeli Huni (za 6. razred osemletne osnovne šole)

PONOVITVENA NALOGA:

Navodila:

"Ko si v Sloveniji star 18 let, moraš imeti nek osebni dokument, da dokažeš, da si res tista oseba, za katero se izdajaš. Če so bili Huni res tako divji, kot pravi Amijan Marcelin, in niso poznali niti zakonov, potem tudi osebnih izkaznic niso potrebovali. Lahko pa jo ustvarimo mi sedaj za Atilo, njihovega poveljnika.

Predstavlajte si, da ste uradnik na neki upravni enoti, zadolženi za izdajanje osebnih izkaznic. K vam pride Atila in jo zahteva. Vi imate le delno pripravljeno, zato mu jo morate kar najhitreje izdelati.

Učenci s pomočjo učnega lista učenci (individualno ali v parih) izdelajo osebno izkaznico.

IME:
VZDEVEK:
PLEME:
PREBIVALIŠČE:

NAČIN ŽIVLJENJA:
HRANA:
OBLAČILA:
PREVOZNO SREDSTVO:
OROŽJE:
PRVOTNO BIVALIŠE NAŠEGA PLEMENA:

Rešitve naloge:

IME: Atila
VZDEVEK: Šiba božja
PLEME: Huni
PREBIVALIŠČE: Panonija

NAČIN ŽIVLJENJA: nomadsko
HRANA: korenine in živalsko meso
OBLAČILA: iz lanu in mišjih kožic
PREVOZNO SREDSTVO: konj
OROŽJE: meč, lok in puščice
PRVOTNO BIVALIŠE NAŠEGA PLEMENA: Mongolija in Kitajska

Vir: Katja Makše. Učna priprava: Kje in kako so živeli Huni, 11. 3. 2003.

Katarina Verbič: Karantanska družba (za 6. razred osemletne osnovne šole)

PONOVITEV UČNE SNOVI V OBLIKI IGRE VLOG:

Ilustrirana zgodovina Slovencev. (1999). Ljubljana: MK, str. 35.

Učitelj opisuje okoliščine in dogajanje ("Sedaj smo na Gosposvetskem polju in bomo dobili novega kneza, kosezi mu bodo simbolično predali oblast, pri tem se mora knez preobleči v kmečko obleko in jezdit okrog knežjega kamna ...")

Eden izmed učencev igra novega kneza, eden mu kot kosez preda oblast, ostali učenci v razredu pa predstavljajo ljudstvo in iz učbenika (Janša, O., Mihelič, D. (1994). Stari in Srednji vek. Zgodovina za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS, str. 138) preberejo hvalnico.

Kosez: Danes ti predajamo oblast v naši deželi in od tebe pričakujemo, da boš pravično vladal in dobro skrbel za svojo ljudstvo.

Knez: Obljubljam, da bom pošteno vladal v korist vaše dežele in ohranjal v njej red in blagostanje.

Ljudstvo: "Čest i hvala Bogu vsemogočnemu, iže stvori nebo i zemljo, da dal jest nam in našej dežele knez in gospod po našej volji."

Vir: Katarina Verbič. Učna priprava: Karantanska družba, 23. 4. 2003.

Urša Šinkovec: Napoleon Bonaparte (za 7. razred osemletne osnovne šole)

AVTENTIČNA NALOGA: Hitri prsti, hitre noge (motivacijska naloga)

Navodila: Vsak učenec dobi samolepilni listek. Učenci morajo čim hitreje napisati na liste asociacijo na Napoleona (npr. da je bil Napoleon majhen, francoski cesar, zaljubljen v Josephine, dober vojak ipd.) in listek čim hitreje nalepiti na maketo.

Vir: Urša Šinkovec. Učna priprava: Napoleon Bonaparte, 2. 4. 2003.

Nataša Mrak: Razsvetljeni absolutizem (Prusija) (za 7. razred osemletne osnovne šole)

DIDAKTIČNA NALOGA: VISLICE

Učenci poiščejo dve besedi:

1. _____
2. _____

RAZSVETLJENSTVO
ABSOLUTIZEM

S pomočjo obeh besed ugotovijo naslov učne ure: Razsvetljeni absolutizem

Vir: Nataša Mrak. Učna priprava: Razsvetljeni absolutizem (Prusija), 19. 2. 2003.

Anita Kocjan: Slovenci 1849-1871 (za 7. razred osemletne osnovne šole)

UVODNA MOTIVACIJSKA PONOVIIVENA NALOGA:

Rešitev mreže je naslov učne ure.

KRIŽANKA

1. Kako se imenuje program, kjer so Slovenci prvič javno predstavili svoje zahteve po združitvi vseh Slovencev v enotno ozemlje?
2. Katerega leta je bil napisan ta program?
3. Tisto leto je bilo revolucionarno leto, saj so se narodi začeli »prebujati« in zahtevati svoje narodnostne pravice. Kako zato temu letu rečemo še drugače?
4. Kako pa se je imenovala revolucija?
5. Kaj je bilo rešeno glede kmeta?
6. Kdaj je bil sprejet zakon, ki je pomiril nemirne kmete v revoluciji?

1.			9		5							6		
2.	10		12											
3.		3						9		4				
4.								8		7				
5.												1		
6.	7	13		11										

REŠITEV:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

Rešitve:

1. Zedinjena Slovenija
2. 1848
3. pomlad narodov
4. marčna revolucija
5. odprava tlačanstva
6. 7. 9. 1848

Rešitev: Slovenci od 1849 do 1871

Vir: Anita Kocjan. Učna priprava: Slovenci 1849-1871, 9. 4. 2003.

Luka Pfeifer: Turški vpadi na slovensko ozemlje (za 2. letnik gimnazije)

PONOVITVENA NALOGA:

Kdaj so Turki prvič vpadli na slovensko ozemlje?

- I) leta 1415
- J) leta 1408
- K) leta 1469

Kako dolgo so lahko trajali turški vpadi?

- A) od nekaj dni pa do enega meseca
- B) od enega meseca do dva meseca
- C) vsaj pol leta

Kaj je bil glavni namen turških vpadov v letih med 1469 in 1483?

- M) nabiranje plena
- N) izčrpavanje nasprotnika
- O) prijateljski obiski

Kdo je bil turški sultan med leti 1520 in 1566?

- G) Murat
- H) Rudolf
- I) Sulejman

Kaj je bilo značilno za čas njegovega vladanja (posebej me leti 1522 in 1540)?

- B) večletni mir
- C) razvoj trgovine
- Č) enakomerno razporejeni vpadi

Kako je vojna v letih od 1593 do 1606 vplivala na prebivalstvo vzhodnega Prekmurja?

- A) dvojno podložništvo
- B) vsi so bili pobiti
- C) obogateli so

Kako imenujemo mladeniča, ki so ga ugrabili Turki na pohodih in vzgojili v turškega vojaka?

- R) janičar
- S) minaret
- Š) pustota

Črke pred pravilnimi odgovori zapovrstjo vpiši na črtice:

___ _ _ _ _

Rešitev: JANIČAR

Vir: Luka Pfeifer. Učna priprava: Turški vpadi na slovensko ozemlje, 31. 3. 2003.

Borut Iršič: Industrijska revolucija v Angliji (za 7. razred osemletne osnovne šole)

OBRAVNAVANJE NOVE UČNE SNOVI: NALOGE ZA VIDEO

Po ogledu prvega dela videoposnetka Industrijska revolucija v Angliji (Industrijska revolucija v Angliji, Videofon), učenci izpolnjujejo skupaj z učiteljem naslednji učni list:

INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA

1. DEJAVNIKI / VZROKI ZA INDUSTRIJSKO REVOLUCIJO V ANGLIJI OB KONCU 18. STOLETJA

_____ je bila v 18. stoletju najbolj razvita evropska država. Zelo pomembno vlogo pri tem je imel _____ promet. Britanske _____ so plule po vseh svetovnih morjih in trgovina s _____ v Afriki in Aziji je prinašala velike dobičke.

Prve spremembe so se zgodile na področju _____ industrije. Pomembna surovina je postal _____, ki so ga Angleži v velikih balah uvažali iz zahodne Indije in severne Amerike. Poleg surovin so pomembni dejavniki za razvoj industrije še _____, _____.

Rešitve:

1. Velika Britanija, pomorski, ladje, kolonijami, tekstilne, bombaž; kapital, delovna sila

Po ogledu drugega dela videoposnetka Industrijska revolucija v Angliji, učenci izpolnjujejo skupaj z učiteljem naslednji učni list:

2. TEHNIČNE NOVOSTI

Zaradi ugodnih pogojev se je večalo število tovarn. Ob obali so nastajale nove _____. Les kot kurivo pa je počasi zamenjal _____. Denarja v rokah posameznikov je bilo vse več, kupcev tudi. Želeli so povečati produktivnost in s tem dobiček. Zato so se pojavile razne _____ novosti, ki so omogočale hitrejše, natančnejše in kvalitetnejše delo. Glavne novosti so se pojavile na področju _____. Sprva so energijo tem novostim dajali delavci. Sčasoma pa so našli druge vire energije. Zelo pomembna je bila iznajdba _____ stroja, ki ga je izumil James Watt. S to iznajdbo so se je začel tudi razvoj _____, ki so predstavljale novo obliko transporta. _____ je poganjala tudi druge stroje in zamenjala človeško roko pri najtežjih delih.

Rešitve:

2. ladjedelnice, premog, tehnične, tekstilstva, parnega, železnic, para

Po ogledu tretjega dela videoposnetka Industrijska revolucija v Angliji, učenci izpolnjujejo skupaj z učiteljem naslednji učni list:

3. DRUŽBENE SPREMEMBE

Anglija je bila konec 18. stoletja prva industrijska dežela na svetu. Zrasla so velika _____ mesta s _____, kjer so delo našli mnogi. Med njimi tudi _____, ki so se selili s podeželja v ta nova mesta. Tam so ponavadi živeli v zelo _____ pogojih. Da bi družine preživele so večinoma delali tudi _____ in _____. Delali so tudi po _____ ur na dan. V zelo slabih pogojih in brez _____ opreme, zaradi česar je prihajalo do delavskih nesreč. Človeško življenje se je popolnoma spremenilo. Stare obrti so _____ in človek je v novih tovarnah predstavljal le še del celote.

Rešitve:

3. industrijska, tovarnami, kmetje, slabih, otroci in ženske, 16, zaščitne, propadale

Vir: Borut Iršič. Učna priprava: Industrijska revolucija, 21. 2. 2003.

Živa Kos: Kultura Bidermajerja - idila v Metternichovi policijski državi (za 7. razred osemletne osnovne šole)

AVTENTIČNA NALOGA: TURISTIČNA PONUDA (Primerjava predmarčnega časa z današnjim)

Navodila:

"V tem trenutku lahko rečem, da ste postali strokovnjaki za področje Avstrije med leti 1815 in 1848. Sedaj si zamislite, da ste odprli turistično agencijo in to ne navadno turistično agencijo, temveč tako, ki se ukvarja z izleti v preteklost. Skupaj s svojim sosedom boste izdelali ponudbo izleta na Dunaj v leto 1830. Ponudba naj vsebuje od tri do pet kratkih poudarkov oziroma posebnosti tega časa in kraja, ki bodo stranke prepričali, da je izlet zanimiv in vreden ogleda. Ponudbo napišite na list papirja. Lahko si pomagate z učbenikom na strani 95-97 (Žvanut, M., Vodopivec, P. (2000). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.).

Za primer pogledjmo eno tako ponudbo za leto 2003 in kraj Ljubljano.

Primer turističnega izleta v Ljubljano leta 2003

Turistična agencija 'Domišljija' vas v torek, 4. 4. vabi, da se udeležite enodnevnega izleta v slovensko prestolnico, ker boste spoznali zanimivosti tega prelepega mesta v duhu začetka 21. stoletja.

V ponudbo je vključeno naslednje:

- Obisk in zajtrk pri predsedniku Republike Slovenije Janezu Drnovšku, ki vas bo seznanil z demokratičnim načinom vodenja svoje majhne, a uspešne države.
- Obisk najboljših butikov, kjer si boste lahko kupili obleke po najnovejši modi 21. stoletja.
- Spoznali boste, kako živi tipična meščanska družina, imeli boste priložnost obiskati delovno mesto obeh zakoncev in preživeti popoldne v njihovem majhnem, a prostornem stanovanju ob zanimivem televizijskem sporedu, na voljo pa vam bo tudi zabava ob pestri izbiri računalniških igrice.
- V večernih urah pa boste imeli na izbiro ogled filmskega spektakla 'Gospodar prstanov' ali obisk ene od ljubljanskih diskotek, kjer se boste lahko sprostili ob ritmičnih rave in pop glasbi.

Časa imate pet minut, pa veselo na delo, ob skladbi J. Straussa, Dunajski valček.

Primer ponudbe:

Vabimo vas, da se dne 10. __. 2003 udeležite potovanja na Dunaj v leto 1830. Obeta se vam zanimiv in pester dan, saj vam bodo tako ob prihodu najuglednejši dunajski krojači skrojili obleko po vaši meri, v stilu mode bidermajerja, spoznali enega najmočnejših politikov v zgodovini, kneza Metternicha, se udeležili kosila na domu ugledne dunajske meščanske družine, v večernih urah pa ste povabljeni na poslušanje koncerta zanimivega in nenavadnega skladatelja Ludvika van Beethovna.

Vir: Živa Kos. Učna priprava: Kultura Bidermajerja - idila v Metternichovi policijski državi, 3. 3. 2003.

Žiga Drobnič: Parni stroj in prve tovarne v Veliki Britaniji (za 7. razred osemletne osnovne šole)

AVTENTIČNE SKUPINSKE NALOGE: PONOVIČEV UČNE SNOVI

Učenci v skupinah ponovijo učno snov z naslednjimi nalogami.

Prva skupina:

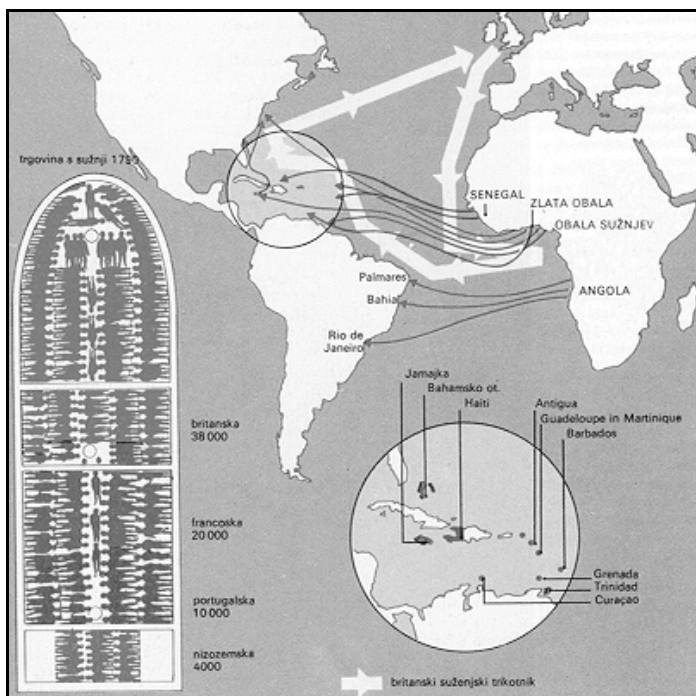
"Zamislite si, da ste dlaka angleške ovce iz 18. stoletja, katero so ravnokar obrili. Opišite vaše življenje, vašo pot in kdo vas 'obdeluje'. Imate pet minut časa."

Druga skupina:

"Zamislite si, da ste Wattov parni stroj na Londonskem kmetijskem sejmu leta 1872. Kako bi se najbolj prodajali sumničavim kmetom? Kaj bi kričali? Imate pet minut časa."

Tretja skupina:

"Po tem, ko se vam je zaradi tuberkuloze skrajšalo življenje, ste se na začetku 18. stoletja reinkarnirali v angleško trgovsko ladjo 'Granny'. S pomočjo spodaj priložene karte opišite vašo pot in tovor, ki ga prevažate. Imate pet minut časa."

"Po trikotni poti so ladje s sužnji iz evropskih pristanišč, kot so Liverpool, Bristol in Bordeaux, plule v Afriko, kjer so prodajali angleške izdelke, lovili sužnje. Le te so onstran Atlantika prodajali in se vračale s tovari blaga za zamenjavo, predvsem bombažem. Največji delež trgovine s sužnji je imela ob koncu 18. stoletja Velika Britanija; z njimi je osrkbovala plantaže v Zahodni Indiji, Južni Ameriki in Severni Ameriki."

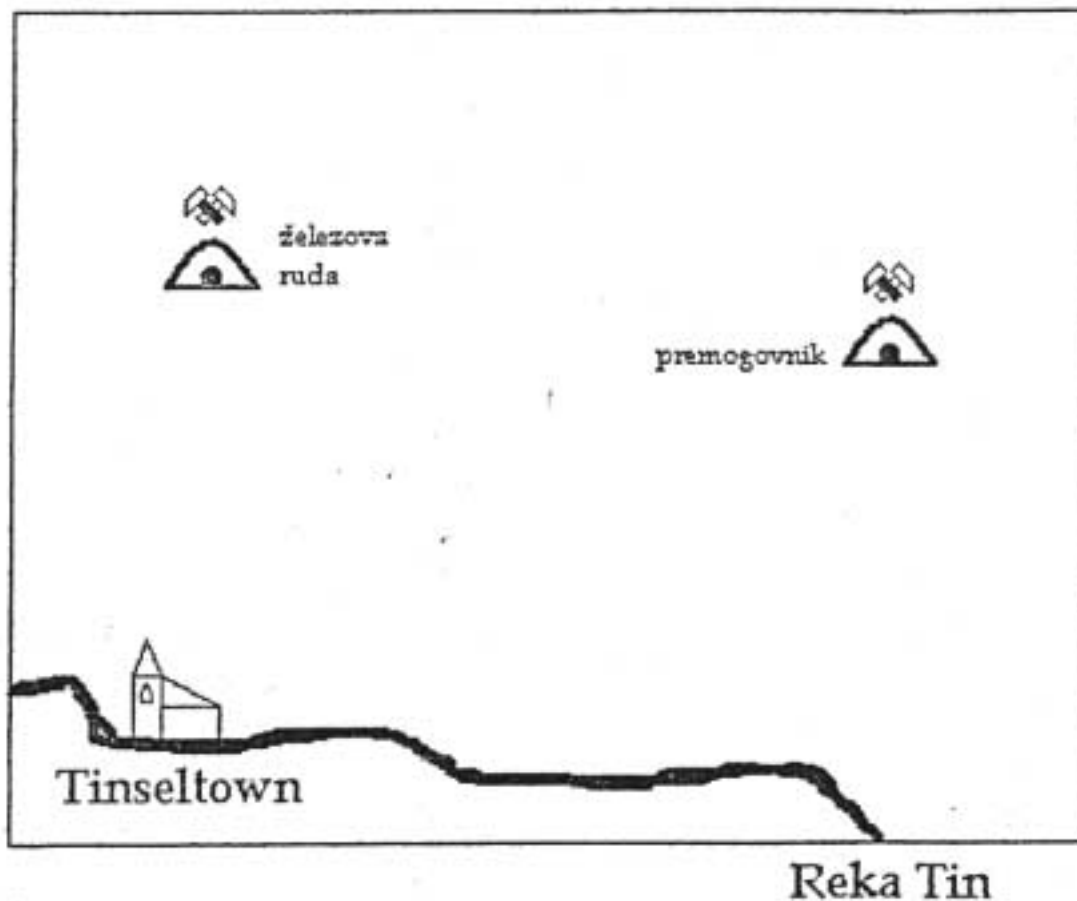
Velika ilustrirana enciklopedija. Zgodovina 2. (1984). Ljubljana: MK, str. 44.

Četrta skupina:

"V 18. stoletju ste bili dimnik nove angleške tovarne strojev v Bristolu. Opišite svojo geografsko lokacijo, svojo okolico, delavce, kaj izdelujete in iz česa. Imate pet minut časa."

Peta skupina:

"Pišemo leto 1810. Ste Lord angleške grofije Sussex na jugu Anglije. Imate dovolj denarja, a bi ga radi imeli več. Na spodaj priloženo karto vrišite lokacijo nove tovarne in dodajte, če je potrebno, dodatno prometno infrastrukturo. Imate pet minut časa."

Vir: Žiga Drobnič. Učna priprava: Parni stroj in prve tovarne v Veliki Britaniji, 11. 3. 2003.

Saša Teržan: Francoska revolucija (za 7. razred osemletne osnovne šole)

PONOVITEVENA NALOGA: MREŽA

1. Kako pravimo družbenemu prevratu, ki je leta 1789 zajel Francijo?
2. Katera miselnost oz. filozofija vzpodbudi revolucionarje?
3. Kako pravimo režimu, s katerim je vladal Ludvik XVI. in kralji pred njim?
4. Kakšen gospodarski sistem odpravi narodna skupščina?
5. Kaj je temeljni dokument, ki določa državno ureditev in ureja razmerja oblasti? Dokument, ki ga napiše skupščina (parlament) in omejuje oblast kralja.
6. Kako pravimo posebni pravici, ki je drugi nimajo?
7. Kako se imenuje kaznovalna naprava v času francoske revolucije, s katero izvršujejo smrtno kazen?
8. Kakšno državno ureditev so v Franciji razglasili leta 1792?
9. Kako je bilo ime ženi Ludvika XVI.? _____-Antoaneta
10. Iz katere znamenite evropske vladarske družine izvira žena Ludvika XVI.?
11. Katero je eno izmed načel, ki so bila geslo francoske revolucije in temelj nove republike?

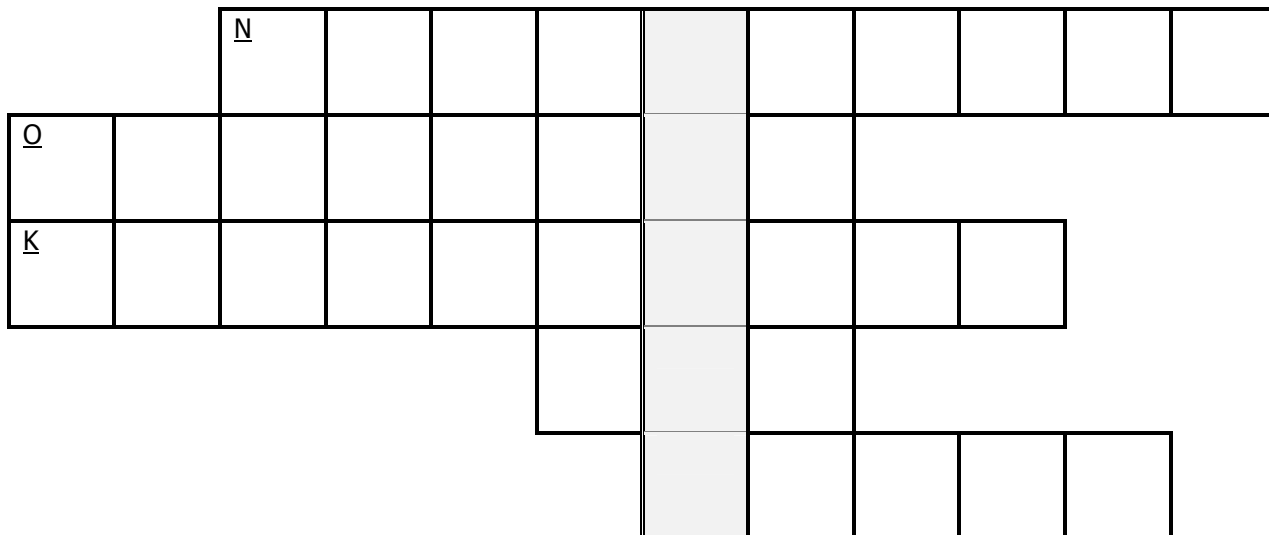
Rešitev je ime enega izmed glavnih nosilcev revolucije.

										1.	R	E	V	O	L	U	C	I	J	A	
2.	R	A	Z	S	V	E	T	L	J	E	N	S	T	V	O						
										3.	A	B	S	O	L	U	T	I	Z	E	M
										4.	F	E	V	D	A	L	I	Z	E	M	
										5.	U	S	T	A	V	A					
										6.	P	R	I	V	I	L	E	G	I	J	
									7.	G	I	L	J	O	T	I	N	A			
										8.	R	E	P	U	B	L	I	K	A		
										9.	M	A	R	I	J	A					
									10.	H	A	B	S	B	U	R	Ž	A	N	I	
										11.	E	N	A	K	O	S	T				

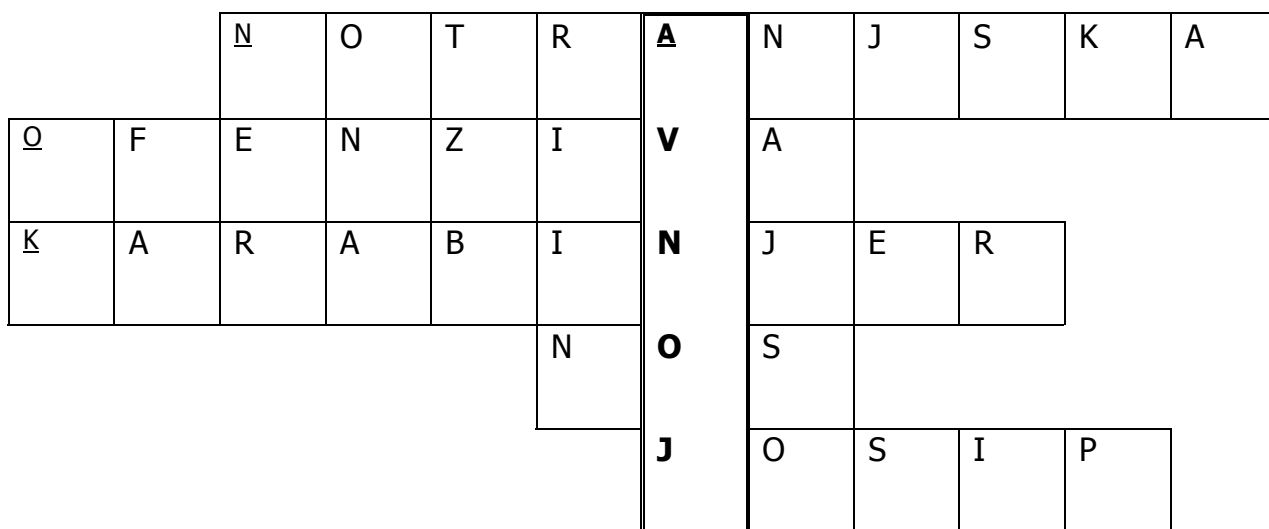
Vir: Saša Teržan. Učna priprava: Francoska revolucija, 31. 3. 2003.

Maja Mugerle: Leto 1942 in prvo zasedanje AVNOJ (za 8. razred osemletne osnovne šole)

PONOVITVENA NALOGA:

1. Dežela, del osvobojenega ozemlja.
2. Delovanje vojske, da bi zavzeli pomembno ozemlje ali uničili nasprotnikove položaje.
3. Italijanski orožnik.
4. Kratica za Narodnoosvobodilni svet.
5. Vrhovni komandant partizanskih sil in generalni sekretar KPJ (Tito).

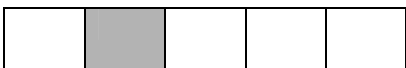
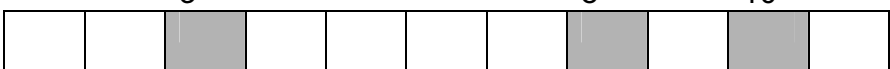

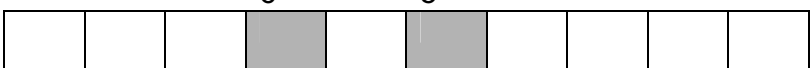

Vir: Maja Mugerle. Učna priprava: Leto 1942 in prvo zasedanje AVNOJ, 19. 2. 2003.

Nina Zupan: Atene (za 1. letnik gimnazije)

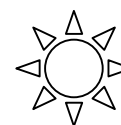
PONOVITVENA NALOGA:

Poišči neznane besede in jih vpiši v kvadratke. Na koncu po vrsti izpiši oštevilčene črke v spodnjo rešitev.

Atenski zakonodajalec.	1 11
Mali kmetje, ki so morali bogatašem oddajati šestino pridelka.	2 7
Atenski reformator, ki je prvi zapovedal, da mora o političnih zadevah odločati ljudstvo z glasovanjem.	4
Oblika državne ureditve, kjer se ljudstvo deli na razrede po količini pridelka.	3 8 10
V Atenah niso imeli političnih pravic ženske, otroci in _____.	9
Črepinjska sodba, ki so jo v Atenah uvedli zaradi strahu pred tiranijo.	6 5

REŠITEV:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Rešitve:

- DRAKON
- ŠESTINARJI
- SOLON
- TIMOKRACIJA
- SUŽNJI
- OSTRAKIZEM

Rešitev: DEMOKRACIJA

Vir: Nina Zupan. Učna priprava: Atene, 4. 3. 2003.

Urša Šinkovec: Peloponeška vojna (za 1. letnik gimnazije)

AVTENTIČNA NALOGA: DVA TABORA

Navodila: Razred se razdeli v dva tabora. Prvi tabor predstavlja Atene, drugi pa Sparto. Oba tabora dobita učno gradivo. Naloga dijakov je, da preberejo sestavek na učnem listu in svojo državo predstavijo nasprotnemu taboru. S tem delno ponovijo razloge za peloponeško vojno.

ATENE SE PREDSTAVIJO

NASTANEK

Atenska država je nastala z združitvijo **jonske Atike** pod vodstvom Aten. V začetku je bila poljedelska in živinorejska država. Obrt in trgovina sta bili slabo razviti.

GOSPODARSKA UREDITEV

Členovitost atiške obale, nahajališče marmorja, rudnik srebra (Laurion), kolonizacije in pristanišče Pirej pa so omogočili Atenam, da se je postopno usmerjala k blagovno-denarnemu gospodarstvu. Težišče gospodarstva se je zato v atenski državi preneslo od poljedelstva na **obrt, trgovino, denarne posle in pomorstvo**. Prav tako so bili zavezniki Aten, bolj kot v kmetijstvo, usmerjeni v pomorstvo in trgovino.

DRUŽBENA UREDITEV

Atenska družba je bila razdeljena na **aristokracijo** (evpatride) in na **ljudstvo** (demos).

POLITIČNA UREDITEV

Politične spremembe so načrtno vodile atensko državo v demokracijo. Na oblasti so se utrdili bogati meščani. Atenski polis je prešel od **monarhije** in aristokratske družbene ureditve do **timokracije** in prek vmesne faze **tiranije** do **demokracije**. K temu so pripeljali družbenogospodarski razvoj in številčne reforme, ki so jih izvajali Solon, Peisistrat in Kleisten. Atenska demokracija je bila **sužnjelastniška**. To pomeni, da je izvršna, sodna in zakonodajna oblast pripadala vsem 20 let starim polnopravnim moškim državljanom. Atene so v političnih spopadih podpirale **ljudske stranke**. Ženske, tujci in sužnji v politiki niso odločali.

VOJSKA

Zato so Atenci postopno dobili popolno oblast nad morjem. Kot nova **pomorska sila** so se zavedali svoje premoči in se na vse dogodke odzivali hitro in odločno, za prevlado so bili vedno pripravljeni posredovati tudi z vojaško silo. Atenci so sloveli po njihovih bojnih ladjah im. **triere**.

VOJAŠKA ZAVEZA

Zavezniki Aten so bila mesta v **Delsko – atiški zveti**. Člani te zveze so bili skoraj vsi otoki v Egejskem morju, nekaj tesalskih mest in vsa obala Male Azije.

Atene so se s pomočjo atiško-delske pomorske zveze utrjevale kot osvajalna sila nad članicami te zveze. Posegale so po **prevladi v Sredozemlju**. Članice te zveze so Atene izžemale in jim omejevale neodvisnost, hkrati pa jim zagotavljale varnost na morju, mir in gospodarski razcvet. Kljub temu pa so nasprotja v zvezi naraščala.

ZAŠČITNICA ATEN

Zaščitnica Aten je bila boginja **Atena**, rojena iz Zevsove glave. Zato je bila boginja modrosti in znanja, pa tudi premišljenega vojskovanja. Kot tako so jo Atenci upodabljali v bojni opremi – s sulico ščitom in šlemom na glavi. Ob njej pa je pogosto stala tudi sova.

SPARTA SE PREDSTAVI

NASTANEK

Spartanska država je dobila ime po glavnem mestu Sparti. Naselje je nastalo že v mikenski dobi z združitvijo več srenj okoli utrdbe. Država je ležala v bogati poljedelski pokrajini Lakoniji ob reki Evrotas. Najvplivnejše **dorsko pleme** je sredi 8. st.pr. n. š. zasedlo in podjarmilo **prvotne Ahajce**.

GOSPODARSKA UREDITEV

V Sparti (in v njenih zaveznicah) sta v gospodarstvu prevladovali živinoreja in poljedelstvo. Obrt in trgovina sta bili slabše razviti.

DRUŽBENA UREDITEV

Prišleki (Dorci) so prvotno ahajsko prebivalstvo deloma pobili, podjarmili ali asimilirali. Vse prebivalstvo so razdelili na tri razrede: spartiate, perioike in helote.

Spartiat so bili vodilni sloj, ki je deloval samo vojaško in politično. Vsako drugo delo (kmetijstvo, obrt, trgovina ...) je bilo zanje manjvredno in zato rezervirano za nižje sloje prebivalstva.

Perioiki so bili osebno svobodni ljudje, a brez političnih pravic. Državi so morali plačevati davke od svojega zaslužka. Udeleževati so se morali vojaških pohodov, kot težko oboroženi pešaki.

Heloti so bili premagani Ahajci in so postali sužnji. Bili so najštevilnejši del spartanske družbe. Zaradi slabega življenja so se pogosto upirali, a bili vedno strogo kaznovani.

POLITIČNA UREDITEV

Državo sta vodila **dva kralja** in **svet starešin**, v katerem so bili 28 do 60 let stari moški.

Državni zbor, ki so ga sestavljali vsi nad 30 let stari in za vojaško službo sposobni Spartanci, je z vzklikanjem potrjeval/zavračal sklepe sveta starešin. Moški so živeli v vojaških taborih, ženskam pa je bila dodeljena vloga rojevanja otrok. V političnih spopadih je Sparta podpirala **aristokratske** in **oligarhiščne** vlade.

VOJSKA

Sparta je bila nesporna **kopenska sila**, ki je imela dobro izurjeno kopensko vojsko, a je z njo posredovala le v skrajnem primeru, potem ko so bile izkoriščene vse možnosti za miren dogovor.

VOJAŠKA ZVEZA

Zaradi vojaških moči je Sparta postala **vodilna država na Peloponezu** in vse vplivnejša tudi v preostalem grškem svetu. Z diplomacijo, zavezništvi in vojnami je obvladala nasprotnike in združila večino peloponeških držav v **peloponeško zvezo** – mesta v Beociji in srednji Grčiji ter Makedonija, na njeni strani pa je bila večina sicilskih mest na čelu s Sirakuzami.

Viri:

Kremenšek, M. (1990). Zgodovina 1. Ljubljana: DZS.

Berzelak, S. (2002). Stara doba. Ubenik za 1. letnik gimnazije. Ljubljana: Modrijan.

Brodnik, V. idr. (1997). Zgodovina 1 za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Vir: Urša Šinkovec. Učna priprava: Peloponeška vojna, 7. 4. 2003

Valerija Paškič: Protireformacija in verske vojne (za 2. letnik gimnazije)

UVODNA PONOVIIVENA MOTIVACIJSKA NALOGA:

1. S katerimi pojmom označujemo dajanje prednosti sorodnikom pri podeljevanju funkcij in služb?
2. Kako se imenuje kupovanje cerkvenih služb v srednjem veku?
3. Kako se imenuje gibanje za spremembo nauka in obredja v rimsko katoliški cerkvi?
4. Kako se imenuje smer reformacije, katero je uvedel Jean Calvin?
5. Kako se imenuje vnaprejšnja opredelitev in določitev človekove usode?

Odgovore vstavite v preglednico.

		1	3	4					
14		8			5		9		
2	6	7					10		
15			13						
							12		
									11

Naslov današnje učne ure:

1	2	3	4	5	2	6	7	3	2	8	9	10	5	11	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---	----	---

							5	12	
--	--	--	--	--	--	--	---	----	--

13	6	2	14	15	6	13	3	11	12	6
----	---	---	----	----	---	----	---	----	----	---

Rešitve:

NEPOTIZEM

SIMONIJA

REFORMACIJA

KALVINIZEM

PREDESTINACIJA

Naslov: Protireformacija in verske vojne

Vir: Valerija Paškič. Učna priprava: Protireformacija in verske vojne, 18. 4. 2003.

Borut Iršič: Slovenci v predmarčni dobi (za 3. letnik gimnazije)

AVTENTIČNA NALOGA: IGRA VLOG

Učitelj izbere dijake, ki predstavljajo kneza Metternicha, Franceta Prešerna in Janeza Bleiweisa.

Ostali dijaki postavijo 'gostom' vprašanja. S tem ponovijo učno snov.

**Clemens von
Metternich**

**France
Prešeren**

Janez Bleiweis

æ

Razred

Vir: Borut Iršič. Učna priprava: Slovenci v predmarčni dobi, 4. 3. 2003.

Majda Sedej: Humanizem in renesansa (za 2. letnik gimnazije)

UVODNA PONOVIIVENA MOTIVACIJSKA NALOGA:

1. Leonardo da Vinci	E) FIRENZE
2. Erazem Rotterdamski	T) IDRIJA
3. Družina Medici	I) HVALNICA NOROSTI
4. Paracelsus	A) MICHELANGELO
5. Kupola bazilike sv. Petra v Rimu	P) POLIHISTOR

1	2	3	4	5

Rešitev: PIETA

Vir: Majda Sedej. Učna priprava: Humanizem in renesansa, 31. 3. 2003.

Katja Makše: Čitalnice in tabori (za 3. letnik gimnazij)

AVTENTIČNA PONOVI TVENA NALOGA

Navodila za skupine:

Predstavljajte si, da ste člani pripravljalnega odbora tabora na Kalcu. Pripravite se, da boste zaigrali sestanek, na katerem se boste pogovarjali o vseh najpomembnejših stvareh, ki jih morate pripraviti ali se o njih odločiti, in sicer o datumu, vsebini, govornikih ...

Pomagate si lahko s priloženim besedilom.

Pivški tabor
na Kalcu poleg Zagorja,
bode
9. maja 1869.
in se začne po 2. uri pri vsakem vremenu.

Razgovarjalo in sklepalo se bode o teh-le točkah:

- 1) Slovenci želijo zedinjeni biti v eno kronovino z enim deželnim zborom;
- 2) Slovenci želijo takoj svoj materini jezik, a) v šolah, b) v uradnih;
- 3) Slovenci želijo domače deželne zavarovalnice v Ljubljani;
- 4) Slovenci želijo, da bi se zopet vpeljale talije za škodljive zveri;
- 5) Slovenci želijo pogozenja vse golave od notranjskih gorá do jadranskega morja.

Slovenski bratje!

Mi se borimo za narodnost in svobodo, za deželni blagor in boljšo prihodnost! Vse za vero, dom in cara!

Živili Slovenci! Živila Slovenija! Živili vsi Slovani!

Taborov odbor.

Kastelic, A., Končan, B. (2001). Delovni zvezek za 3. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 84.

«... Edinosti nam je treba in zedinjenja (združitve) ... Talijan hoče imeti mejo do Postojne, Nemec škili na Adrijo. Smo mi li Lahi ali Nemci? (Ne, ne, Slovenci smo in hočemo biti, zato se zedinimo ... živela Slovenija) ...» (iz govora J. Nolja iz Ljubljane k 1. točki).

«Čez 20 let je že odkar ne nehamo pogajati se za šole slovenske. Dobe se kratkovidneži, kateri nam to v greh štejejo, in pravijo ... da je naš slovenski narod majhen, da se s slovenščino ne pride daleč ... Nasproti pa da nemških šol potrebujemo, ker je nemški jezik tako imeniten in nam tako krvavo potreben ... Nemci, Talijani in drugi izobraženi narodi zaradi tujih jezikov (niso) svojega zanemarjali, ampak si najprej in najbolj s pomočjo svojega ... narodnega jezika omiko in veljavo množili, se ... tako visoko povzdignili ..., da hočejo največjo veljavo ... tudi v naši slovenski deželi imeti, čeprav besedice slovenski ne znajo ... ako hočemo samo sebi dobro, ... ako nočemo, da bi se nam čez leta ... še zmeraj očitalo, da naš slovenski jezik še vedno ni za kanclije sposoben in ljudstvu umeven, zahtevajmo, da se brez odloga vpelje kot učni jezik v vse naše javne šole » (iz govora g. Domiclja, kaplana v Šmarju).

«Terjati pa moramo tudi, da tisti, kateri sodijo, dobro razumejo naš jezik, ker gre za premoženje, čast in svobodo človekovo ... Terjajte torej možje, naj se piše slovenski, ne bojte se, da bi nam škodovalo, ker sodniki in uradniki imajo dolžnost, da spolnjujejo postave (predpise, zakone).» (iz govora g. dr. Lavriča). (Odlomki iz poročila o taboru na Kalcu.)

(Vir: B. Božič, Š. Trojar, Zgodovina za tehniške šole, str. 111-12. DZS 1978.)

Kastelic, A., Končan, B. (2001). Delovni zvezek za 3. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 85.

Vir: Katja Makše. Učna priprava: Čitalnice in tabori, 18. 3. 2003.

Avtorji prispevkov:

**Baller Jasna
Bubnič Daniel
Drobnič Žiga
Erman Mateja
Grabljevec Sabina
Grbec Peter
Iršič Borut
Jamnik Maja
Kocjan Anita
Koler Gregor
Kos Živa
Krašovec Katja
Lukežič Domen
Makše Katja
Mrak Nataša
Mugerle Maja
Paškič Valerija
Pfeifer Luka
Prevolnik Petra
Rupnik Andreja
Sedej Majda
Slapšak Urška
Strniša Erna
Šinkovec Urša
Špiček Petra
Teržan Saša
Težak Barbara
Velikonja Tatjana
Verbič Katarina
Vukšinič Bojan
Zidar Borut
Zupan Nina**

**Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik I, št. 2**

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

Razmnožil: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Copyright © Oddelek za zgodovino (za potrebe predmeta Didaktika
zgodovine)

Ljubljana

2003

Prispevki
k didaktiki zgodovine

Študentje
4. letnika
zgodovine
pedagoške smeri

